

ДНЕВНИКЪ

(стенографически)

на

III обикновено Народно Събрание.

(Втора сесия.)

XXVI. ЗАСЪДАНИЕ, СЪБОТА 3 ДЕКЕМВРИЙ 1883 ГОД.

(Начало въ 2 часа 25 мин. послѣ пладнѣ, подѣ председателството на подпредседателя г-на А. Минчова.)

Председателъ: Ще се прочете списъка на г-да представителитѣ.

Секр. Цачевъ: (Чете) отъ 53 души представители присъствуватъ 44-и отсъствуватъ 9 души.

Председателъ: Тѣй като болшинството на Събранието присъствува, то обявявамъ засѣданието за открито. Ще се прочете протокола отъ миналото засѣдание.

Секр. Цачевъ (чете го.)

Председателъ: Има ли нѣкой да направи забѣлѣжка върху прочетения протоколъ?

М-ръ Молловъ: По поводъ на запитването на г-на Дукова за стипендиитѣ, до колкото помня, той не се отнесе къмъ Министерството на Просвѣщението само, но до Министерствата си въобще; защото всѣко Министерство има свои стипендии. Има стипендиати, които се поддържатъ отъ различни М-ства и за които М-ството на Просвѣщението нѣма никаква отговорностъ.

Дуковъ: Когато направихъ запитването, азъ разбирахъ за всички М-ства безразлично.

Д-ръ Цачевъ: До колкото знаете въ първата сесия на Нар. Събрание, ние опредѣлихме, да се даватъ стипендии само отъ М-ството на просвѣщението, и всички стипендии отъ другитѣ М-ства се отнѣха и се отнесохъ къмъ М-ството на Просвѣщението; така щото сега нѣма никое М-ство, което да дава стипендии, освѣнъ М-ството на Просвѣщението.

М-ръ Молловъ: Азъ моля Нар. Събрание да обърне внимание на секретаря, да не изопачава думитѣ на г-да представителитѣ. Може да е тѣй, че всички стипендии се отпущатъ отъ М-ството на Просвѣщението; но до онази година всѣко М-ство отдѣлно е назначавало свои стипендии. За това, М-ството на Просвѣщението не може да отговаря, да ли е нѣкой състоятеленъ или не; слѣдователно, ако има отъ нѣкое М-ство дадени стипендии на нѣкой богатеи синъ, за това М-ството на Просвѣщението не може да отговаря. Ако г-нъ Дуковъ иска списъкъ, азъ ще му представя; но за тѣзи, които азъ не зная, немогъ да отговарямъ, защото тѣ сѣ дадени отъ други М-ства и за това не съмъ длъженъ да давамъ справка.

Шивачовъ: До колкото помня, въ първата сесия, по рѣшението на Нар. Събрание, М-ра на Просвѣщението г-нъ Теохаровъ представи отчета по М-ството на Просвѣщението, дѣто бѣхъ написани стипендиятитѣ отъ разни М-ства и още миналата год. Нар. Събрание рѣши, че стипендии ще се отпускатъ само отъ М-ството на Просвѣщението. До колкото могъ да разберъ, г-нъ Дуковъ може да пита, има ли стипендии дадени отъ миналата год. насамъ. Въ този отчетъ бѣхъ всички стипендиати и на основание на този отчетъ, и тѣзи година суммата, която се иска за поддържане стипендиати, се предвидѣ въ бюджета на Министерството на Просвѣщението.

Дуковъ: Може да е станало такъво рѣшение и ако да е предвидѣна въ бюджета на М-ството на Просвѣщението, сума за тая цѣль, но като е имало стипендии и отъ други М-ства, то г-нъ М-ръ на Просвѣщението, разбира се, ще земе свѣдѣния отъ тѣхъ и ще представи въ Нар. Събрание.

Предѣдатель: Ще се мине на дневенъ редъ. На първо мѣсто стои доклада на прошетарната коммисия.

Докл. Бошнаковъ: Прошение отъ жителитѣ на селото Черешовица, Берковска околия, въ което прошение молятъ правителството да обърне внимание на просбата имъ: да имъ се прости данъка по 4 лева на дюлюмъ за лозята имъ презъ год. 1880 когато сж били убили отъ градъ. Въ сжщата година биле убити лозята на Котеновци, между които се намирили и тѣхнитѣ лозя, т. е. на Черешовци; и на Котеновци било опростено отъ правителството, за което и молятъ Народното Събрание да благоволи и направи по-трѣбнитѣ распорѣждания да се освободятъ и тѣ отъ плащане данъка за убититѣ имъ лозя презъ 1880 год, както сж освободени Котеновскитѣ лозя.

Тѣй като въ прошениято много тъмно е написано всичко това, за което просятъ, то коммисията не може да се произнесе освѣнъ да се испроводи на М-ството на Финанситѣ; понеже не е явно, колко е било опрощавано на другитѣ, на което основаватъ исканията си. Резултата да се съобщи на Нар. Събрание, което сетнѣ ще се произнесе. (Гласове: безъ послѣдствие.)

К. Симеоновъ: Това прошение е отъ селото Черешовица, което състои отъ 140 къщи и е въ самия балканъ. Наистина, въ 1880 год. около 13 села бѣха заселени тамъ и сега нѣматъ никакви лозя, но се намиратъ въ Кутловско село, което е на единъ часъ разстояние. Сега тѣ, както прошениято казва, искатъ опрощаванието на тия пари да имъ се опростатъ, както и на 13-тѣхъ села. Тѣ сж мислили, че като сж отъ едно бърдо не сж дали прошение, че и на тѣхъ ще се опростатъ, и съ такова недоразумѣние не сж могли да подадатъ на врѣме прошение. На нѣколко села се махнаха тия пари и паритѣ за това село не сж много, само 560 лева.

М-ръ Начовичъ: Азъ искамъ да кажж, че за градо-бита е предвидено въ закона и че М-ството постѣпва съгласно съ тоя законъ. Въ него има предвиденъ срокъ, въ който пострадавший трѣба да обяви своитѣ загуби; ако просителитѣ не сж направили това въ опредѣленото време, какво може М-ството да направи? За това азъ мисля, да се препрати прошениято въ М-ството, и ако тѣхната просба е основателна, тя ще се удовлетвори и тѣй, безъ да се до-

кладва на Нар. Събрание; ако не е основателна, тя нѣма да се удовлетвори, защото М-ството постѣпва на основание на закона.

М-ръ Цанковъ: Азъ ще забѣлѣжа само на г-да комисаритѣ, другъ пътъ таквизъ прошения, въ които не е казано, че сж се отнасяли до М-ра на Финанситѣ, най-добрѣ е коммисията сама да ги испроводи, предварително да земе свѣдѣния отъ М-ството и тогава да се внесатъ въ Нар. Събрание: защото като нѣма такива свѣдѣния отъ М-ството, и Нар. Събрание не може нищо да рѣши. Трѣба да има заключението на М-ството и тогазъ Нар. Събрание ще може да се произнесе.

С. Х. Добревъ: Г-да представители, миналата година се появиха такива сжщо прошения и Нар. Събрание най-подиръ доде до едно заключение и каза, че понеже въ закона не бѣше предвидѣно, то такива прошения да се не зематъ въ внимание и доста обширно се разисква върху това. За това, твърдѣ много такива прошения ще излѣзатъ на явѣ, и ако ний все ги приемаме, то до какви слѣдствия ще достигнемъ.

Дуковъ: Миналата година, както и по-напредната въ закона не бѣше предвидѣно за лозята и тѣзи хора на колкото мѣста и да сж пострадали, на всѣхъждѣ останаха онеправдани, защото въ закона не бѣше предвидѣно. Нар. Събрание изработи това нѣщо. Миналата година се убиха, както 2 или 3 год. на редъ, лозята. Ако не се зима на едни нищо, а други да плащатъ, това ще бѣде твърдѣ голѣма обида, защото има огромни мѣста съ лозя и, ако не даватъ данѣкъ, за тѣхъ ще бѣде недобори. За това да се препрати въ Министерството, и като се испита работата, че не сж давали нищо 2 или 3 год. на редъ, тогава да опрости Нар. Събрание на такива хора. (Гласове: Но закона задължава.)

Шивачовъ: Азъ мисля, че дѣто се праща на М-ството на Финанситѣ и послѣ да се даватъ свѣдѣния, това ще бѣде една дълга преписка излишна. За това азъ би молилъ г-на докладчика да оттѣгли разглежданието на това прошение въ днешното засѣдание. Ако се види въ М-ството на Финанситѣ, че трѣба да се опростатъ, тогава да се рѣши тука.

Бошнаковъ: Въ прошениято не е казано цифрата, която просятъ а е казано, че на ония села и градове, които въ тѣхнитѣ мѣста и землища сж имали лозя е опростено. Коммисията не може да знае, на какво основание се е опростило на другитѣ. За това, коммисията е на мнѣние да се испрати на М-ството на Финанситѣ, за изучаване въпроса, и послѣ резултата да се съобщи на Нар. Събрание, което ще се

произнесе. (Гласове: Има законъ). Има законъ, но защо на едни да се опрости, а пакъ на други да не се опрости? Закона трѣба да бѣде общъ и задължителенъ за всички.

М-ръ Цанковъ: Азъ отъ опитъ зная, че такива прошения, когато додѣтъ, безъ знанието на М-рвото, въ Нар. Събрание, то като нѣма свѣдѣния за работата, испраща ги на М-вото, за да се искатъ свѣдѣния; до като се събератъ тѣзи свѣдѣния, Нар. Събрание си отива, тогава пакъ оставатъ за до година и тѣ отъ ново подаватъ прошение. За това, когато се даде на комисията като прошение, и тя види, че не е разяснено, направо да го отнесе къмъ М-рството, да земе предварително свѣдѣния и тогазъ да го предложи на Нар. Събрание, а тѣй, щомъ се мине Нар. Събрание, остава прошениято за до година. Това го предлагамъ, за да се върши работата по-скоро.

Яненъ: Въ 1880 год., когато се замѣни юшюра съ поземелний налогъ, се опредѣли на веѣки долюмъ 80 лева. Тогава отъ Шумненския окръгъ подадоха прошение на г-на Каравелова, и той имъ каза, че понеже юшюра се е замѣнилъ съ поземеленъ налогъ, то не трѣба да се заловятъ и трѣба да платятъ десѣтъка.

Батановски: Тѣй като настоящето прошение се отнася до М-вото на Финанситѣ, то трѣба да се препрати тамъ, и г-нъ М-ръ, като изучи въпроса, тогазъ Нар. Събрание да се произнесе.

Буровъ: Г-да представители, не съмъ противенъ да се препрати прошениято на тѣзи хора въ М-вото на Финанситѣ. Най послѣ, трѣба да знаемъ, че миналата година се произнесохме за тѣзи работи. Имало е много такива прошения и когато се разгледѣха нѣкои си, Нар. Събрание най-послѣ се произнесе, като намѣри такъвъ законъ да сѣществува. Знаемъ, че много пострадаха, но като знаяха, че нѣмаше законъ да се зематъ тѣзи загуби да се спадатъ на хората, тѣ даже не се отнесоха съ прошение. Има и други мѣста, и ако рѣшимъ ний сега, то много ще се появѣтъ, отъ всеѣко село и община ще наченатъ да дохождатъ прошения.

М-ръ Начовичъ: Освѣнъ, че този въпросъ е рѣшенъ въ миналата сессия на Нар. Събрание, но и М-вото е всеѣкога постѣпвало съгласно съ закона спрямо просителитѣ. когато нѣкой даноплатецъ пострада отъ градобита, той обявява това на мѣстната власть, на окол. началникъ или на управителя, и властѣта проважда опитни хора на мѣстото за да опредѣлятъ загубата, която се взема предъ видъ при опредѣлението окладитѣ на даждията. Ако обаче пострадавшия не се оплаче на врѣме, ако той заяви за загубата си, слѣдъ като диритѣ на тая загуба сѣ изчезнали, а най-

повече, слѣдъ нѣколко години, тогава какъ е възможно да се опредѣли размѣра на тая загуба и слѣдователно, да се удовлетворятъ. За това, най-добръ е, да се проводи прошениято въ М-вото на Финанситѣ, за да постѣпи то съгласно съ закона, и ако закона го допусне, просителитѣ ще се удовлетворятъ; защото М-вото постѣпва всеѣкога споредъ закона, то удовлетворява ония, които иматъ право; защото за него всичкитѣ просители и всички пострадали сѣ все едно, то не гони едни и не покровителствува други, то глѣда само, какво опредѣля закона.

Анневъ: Оттеглямъ си думата.

Предсѣдателъ: Желаетъ ли Събрание още да се говори? Ще положи на гласуване мнѣнието на комисията. Ония, които приематъ мнѣнието на комисията, да си дигнатъ ржката. (Болшинство).

Докл. Вошняковъ: Промение отъ двама поборници Ив. Георговъ и Нешо Саввовъ. Молятъ Нар. Събрание, щото дадената имъ земя въ 1880 год., като на поборници, въ Видинския окръгъ, Кулска околия, да се замѣни съ толкозъ пакъ земя въ селото Суходолъ, въ Софийски окръгъ, понеже тѣ живѣятъ тукъ въ София и не искатъ да се пресѣляватъ тамъ съ дребнитѣ си дѣца и жени.

Отъ направената справка, въ М-ството на Вѣтрѣшнитѣ Дѣла, се оказа, че нѣмало правителствена земя тука. За това, не е възможно да се удовлетвори просбата на просителитѣ. (Гласове: да се остави безъ послѣдствие).

Марко Велевъ: Г-да представители, на тия опълченци се е дало земя въ Кулската околия отъ частни хора. За това по добръ е да имъ се намѣри въ столицата София и да се пренесатъ съ фамилийтѣ си бераберъ, а пакъ ония земи да се освободятъ и да се дадатъ на частнитѣ хора, защото тѣ иматъ нужда отъ тѣхъ. За това, да се земе тѣхното прошение въ внимание и да имъ се дадатъ други земи или да имъ се даде служба да се золовятъ за работа; защото тѣ, като поборници, иматъ право, а не сѣ свободни да работятъ земя. За това, да имъ се даде служба и да се освободи земята на ония частни хора, отъ които е земена.

Бобчевъ: Азъ мисля, че туй прошение и оназъ година се чете тука и тогазъ останж безъ послѣдствие. Ако земемъ ние да даваме земя, кой кждѣто ще, и не му се аресва тамъ дѣто му се даде отъ правителството, тогазъ всеѣки день ще имаме работа съ тѣхъ. Азъ зная, че миналата година това прошение остана безъ послѣдствие, и може самъ г-нъ докладчикъ да помни или да погледне, ако иска, въ протоколитѣ и тамъ ще го намѣри.

Попповъ : Какъ ще се дадатъ частни земи на опълченци ; защо има законъ за опълченцитѣ ? Ако не имъ се аресва една земя, дѣто имъ е дадена, то и на друго мѣсто да е, пакъ нѣма да имъ се ареса. А ако имъ е дадена частна земя по нѣкоя погрѣшка, то да имъ се земе и да имъ се даде правителствена.

М-ръ Цанковъ : Азъ предлагамъ да имъ се даде земя въ тузлука, защото тука нѣма, и тамъ, ако искатъ, ще имъ дадемъ и двойно; защото тука нѣма и тука земята е по скъпа. (Гласове: безъ послѣдствие).

Предсѣдателъ : Съгласно ли е Нар. Събрание съ мнѣнието на комисията. (Гласове: безъ послѣдствие). Който е съгласенъ да остане прошениято на двамата опълченци безъ послѣдствие, да си дигне ржката. (Гласове: Не е изчерпанъ въпроса). Ще каже, че остава безъ послѣдствие.

Анневъ : Г-нъ Предсѣдателъ много не ясно постави въпроса. Въпроса е много обясненъ. Тука тия опълченци сж дали прошение и просятъ нѣщо, може би невъзможно; но да го оставимъ безъ послѣдствие, не може, защото тѣ се отнасятъ до Нар. Събрание и търсятъ помощъ. Ние знаемъ, че по-много отъ опълченцитѣ не работятъ, много, даже, продаватъ тая земя; но безъ послѣдствие не може да се остави. Може би Нар. Събрание да не земе въ внимание да имъ се даде, непременно тукъ земя, защото не могатъ да налагатъ на правителството да имъ даде земя тамъ, гдѣто тѣ искатъ, ако тукъ нѣма. За това, да се проводи на М-вото на Вжтрѣшнитѣ Дѣла съ предложение: да ги повика и да имъ предложи, ако обичатъ въ тузлука напр., да имъ се даде земя, гдѣто може да имъ се даде двойно, отъ колкото тѣ искатъ; но безъ послѣдствие, повтарямъ да кажа, не можемъ да оставимъ прошениято.

Батановски : И ланската година дѣйствително бѣхж дали прошение и то останж безъ послѣдствие. Искатъ земя до София, и азъ би искалъ да живѣя до София, но нѣма какво да правя. За това, предлагамъ да остане това прошение безъ послѣдствие.

Шивачовъ : На тѣзи хора, както се види отъ обясненията на г-на М. Велева, е дадена земя, която е собственостъ на нѣкои лица. За туй, като не знаемъ до колко е вѣрно това, по добръ да се испроводи въ М-ството на Вжтрѣшнитѣ Дѣла и, ако то намѣри просбата законна, да ги удовлетвори. А Нар. Събрание нѣма какво да загуби отъ това.

Яневъ : Нѣма нищо да заява, ако сте на мнѣние да се испроводи въ М-ството на Вжтрѣшнитѣ Дѣла.

Попповъ : Тѣзи не казватъ, че земята е частна; тѣ казватъ да имъ размѣни правителството земята. Това разумѣва

се, че не е частна земя; тѣ казватъ само да имъ се даде друга земя. (Гласове: Безъ послѣдствие).

Яневъ : Азъ само ще припомня на г-на М-ра Цанкова, че въ Тузлука нѣма праздни мѣста, защото тѣ сж закупени отъ търговци.

Шивачовъ : Азъ ще отговоря на г-на Янева, че въ Тузлука има много праздни мѣста, и цѣли села се продаватъ за 10 лири. Ако г-нъ Яневъ мисли, че нѣмало, азъ го увѣрявамъ, че има даже и за него, ако ще.

Г. Геровъ : Азъ мисля, че тия преписи, които ставатъ, сж излишни; а по добръ е прошениято да се проводи въ М-вото на Вжтрѣшнитѣ Дѣла, то знае, гдѣ има праздни земи, и отъ гдѣ трѣба да имъ се даде; а г-нъ Шишковъ да има търпѣние, да изслуша и да не казва съгласенъ.

Предсѣдателъ : На въпроса Г. Геровъ.

Г. Геровъ : Азъ по въпроса говора, но само забелѣжихъ на г-на Шишкова.

За това прошение съмъ на мнѣние да се испроводи въ М-ството и като намѣри то за добръ, ще имъ даде земя.

М-ръ Цанковъ : За да се свърши тѣзи давия, тѣй да кажж, азъ приемамъ да ми се прати това прошение, и азъ ще видя, какво да се направи.

Предсѣдателъ : Приема ли Нар. Събрание да се испрати това прошение на г-на М-ра на Вжтр. Дѣла? (Приема се).

Доклад. Промение отъ нѣколко търговци соватчи отъ Габрова и Дръново. Въ прошениято си просителитѣ молятъ, шото търговетѣ за отдаване подъ наемъ правителственнитѣ мери да се произвеждатъ въ началото на годината. По долѣ просителитѣ молятъ да се опредѣлятъ границитѣ на всичкитѣ правителствени пасбища чрѣзъ специалисти по тая часть хора, понеже много кметове и влиятелни лица въ селата дѣто има совати разорали сж ги, зематъ ежегодно отъ гезеци (добитѣкъ) на чифтъ по 100—150 гроша, и сж ползватъ они частно съ хиляди гроша въ ущърбъ на хазната.

Истина миналата година се говори за въпроса за пасбищата и се създаде единъ законъ за черкезскитѣ и татарски земи, какво е станало, г. М-ра на Финанситѣ може да разясни. Доходъ отъ пасбищата е зимало миналото правителство, и трѣба и нашето правителство да обърне внимание върху това. Комисията мисли: настоящето прошение да се прѣпрати въ М-ството на Финанситѣ да направи потребното распорѣждане, да влѣзжтъ въ комисията освѣнъ финансовий чиновникъ, члена на съвѣта и вѣщи люди за опрѣдѣление границитѣ, както сж просителитѣ, а за срока

кога трѣба да сж продаватъ соватитѣ, М-ството да ся распорѣди. Това е мнѣнието на комисията.

М-ръ Начовичъ: Както каза г. Докладчикъ, въ закона за черкезскитѣ и татарскитѣ земли това е предвидено. Азъ като постъпихъ въ послѣднѣ време въ М-ството на Финанситѣ, дадохъ заповѣдь на окр. управители да съставятъ комисия за разграничение, на тия совати. Вѣрвамъ, че това нѣщо се изпълнява и че работата ще се свърши скоро, и соватитѣ ще се дадѣтъ съ аренда на публиченъ търгъ. Соватитѣ сж не само отъ тая точка зрѣние важни, сиречь като имоти, които даватъ доходи на правителството, но може чрезъ тѣхъ и да се улесни земледѣлието за развъждане скотовѣдството. Този въпросъ е туренъ вече на редъ, и за това прошенито може да се препрати въ М-ството на Финанситѣ като предварително изпълнение. (Гласове: Съгласно. — Исчерпано е!)

Шивачовъ: Азъ мисля, че по-вече отъ колкото се говори по тоя въпросъ, нѣма нужда. Мнѣнието на комисията е основателно и трѣба да се прати въ М-ството на Финанситѣ, на зависяще распорѣждане. (Гласове: Не).

Д-ръ Цачевъ: Г-да прѣдставители! Този е важенъ въпросъ за страната. Има едно цѣло съсловие, което се прѣпитава съ това и внася въ държавната каса една доста голѣма полза. За това Н. Събрание мин. година се занима доста съ този въпросъ, и опрѣдѣли да се съставятъ комисии въ всѣки окръженъ градъ за да направятъ това разграничение. Сега не остава друго, освѣнъ да се помоли г. Министръ на Финанситѣ да направи второ предписание до тѣзи лица, които да направятъ това разграничение, и да се запазятъ правителственнитѣ мѣста, които може да принесатъ полза.

Анневъ: Слѣдъ разяснението на г. М-ра на Финанситѣ, почти излишно е да се говори; ще напомня друго нѣщо. Не зная да ли резолюцията на комисията е съобразна съ закона, който вотира Н. Събрание. Ще напомня само, че лѣтосъ, преди да се распустне Нар. Събрание, бѣше станало извѣстно, че по-предидшии М-ръ на Финанситѣ бѣше си позволилъ да направи едно измѣнение на този законъ. Но това Н. Събрание отхвърли и каза, че трѣба да си остане тѣй както е прието. Понеже г. М-ръ на Финанситѣ се распорѣдилъ да се назначатъ комисии за казанното разграничение, отъ което бившето турско правителство е получавало доходъ до 70—80.000 лири, то трѣба да се пристъпи часъ по скоро да се опрѣдѣлятъ границитѣ на всичкитѣ правителствени совати, и да се съставятъ (комисиитѣ) отъ такива хора, които да знаятъ даже и границитѣ на

отдѣлнитѣ совати. Ако се ограничатъ само на показанията на селянитѣ, тогава правителството ще остане излъгано. По-напрѣдъ е имало споръ всекогашъ за границитѣ. Послѣ ще упомѣна за тая добра частъ на закона, че ако се остави този клонъ на търговията да пропадне, цѣлото общество ще губи; защото единъ селянинъ, когато му остарѣятъ воловетѣ, може да ги продаде на еснафа съ добра цѣна и може да си купи добри и млади волове, като придаде още малко пари, а инакъ ще бждатъ земледѣлцитѣ принудени да продаватъ воловетѣ си и пр. на касатѣ за ничтожна цѣна.

Манафовъ: Г-нъ Анневъ твърдѣ добръ разясни въпроса отъ едната му частъ. Тукъ спорѣдъ прошенито желае се просто да се постанови щото търговетѣ на съватитѣ да ставатъ прѣзъ мѣсець януарий, когато тѣ ставали сега прѣзъ мѣсець априлий или май. Какво нѣщо става отъ туй? Именно защото добитѣка се зима или купува стария добитѣкъ, отъ какъ се предадѣтъ пасбищата.

За да предприеме единъ човѣкъ да купи добитѣкъ, трѣба да има напѣдъ приготвено мѣсто. Този въпросъ, като не се разви, моля Народ. Събрание да се произнесе, търга на пасбищата да захваща отъ 1-й януарий, за да се запазятъ интереситѣ на правителството. Като се обясни, че турското правителство получавало 80,000 лири на година, предлагамъ да постъпятъ въ комисията: отъ Свищовъ едно лице, отъ Ряховица едно, отъ Дръново двѣ, отъ Габрово двѣ и отъ Плѣвенъ двѣ, които ще могатъ да покажатъ истинскитѣ граници на тѣзи пасбища.

М-ръ Начовичъ: Азъ казахъ по-напѣдъ, че се е дала заповѣдь на окръжнитѣ управители да съставятъ комисии за опрѣдѣлението границитѣ на соватитѣ, и че ако и да не съмъ получилъ още отговоръ, знамъ, какво се е извършило до сега. Вѣрвамъ обаче, че тая заповѣдь се изпълнява. Сега ще добавя, че въ тия предписания до окръжнитѣ управители, е казано, да зематъ бившитѣ съватчии, като експерти и да даватъ по-вече вѣра на тѣхнитѣ показания, отъ колкото на показанията на заинтересуванитѣ села. За това този въпросъ е вече рѣшенъ, и както казахъ, комисииитѣ трѣба вече да работятъ. За разграничение соватитѣ нѣма нужда Нар. Събрание да прави друго постановление. Относително вторий въпросъ, който разви г-нъ Манафовъ, азъ съ него съмъ съгласенъ, и онѣзи совати, на които границитѣ сж вече опрѣдѣлени, ще се дадѣтъ на търгъ презъ мѣсець януарий. Колкото за тѣзи, на които границитѣ сж спорни, както и тия въ Вратчанскій окръгъ, трѣба да се рѣши спора между тѣхъ и правителството и тогава да се дадѣтъ на търгъ. Но за другитѣ, на които сж опрѣдѣлени

границитѣ, и които сж въ рѣцѣтъ на правителството, тѣ прѣзъ м-цъ януарий ще се дадатъ на търгъ.

Дуковъ: Знаемъ ние много добрѣ, че бившето правителство, като остави на тѣзи съватчи да показватъ границитѣ, на много мѣста хората се онеправдаха. За това да се не слушатъ, само които сж предприемачи, а въ тази комисиия да има отъ тѣзи общини, които се интересуватъ отъ тѣзи мѣста. Ако стане тѣй, тогава съмъ съгласенъ. Иначе не съмъ съгласенъ защото ще се онеправдаятъ селата.

Анневъ: За съжаление, че едва ли ще се намѣрятъ нѣкои совати, които не сж разорани. Нѣкои частни лица отиватъ нарочно, оставатъ своитѣ нивы и овиватъ да разораватъ въ срѣдъ соватитѣ и това го правятъ отъ лакомия, като предполагатъ, че слѣдъ 4—5 години ще ескамотиратъ тая разорана частъ земя. За това е предвидено, че на онези села, които иматъ нужда, непрѣменно трѣба да имъ се отстъпи на тѣхъ. Въ Свищовскій окръгъ има нѣколко села, които иматъ голѣма нужда отъ совати и правителството никакъ не се е погрижило за тѣхъ. Но все таки границитѣ да се опредѣлятъ, били соватитѣ разорани или не.

Манафовъ: Страхъ гдѣто исказа г-нъ Дуковъ, той не е тѣй основателенъ. Ще му кажа, че тѣзи лица, които притѣжаватъ имущества или земя иматъ си и документи. Никога нѣма правителството да присвои земя съ документи. Да се каже, че ако се назначатъ хора отъ еди гдѣ ще злоупотрѣбаватъ, никакъ не. Никакъ нѣма да злоупотрѣбаватъ, защото, ако покажатъ едни граници, които не спадатъ въ правителственнитѣ совати, хората ще кажатъ, че ние това мѣсто притѣжаваме съ документи.

Дуковъ: Г-нъ Анневъ много добрѣ разясни, като каза да се не онеправдаватъ нѣкои села, и мисля, че ще се забѣлѣжи въ протоколитѣ, щото които иматъ нужда ще имъ се отстъпи. Споредъ г-на Манафова по туй нѣщо не доказа, освѣнъ, че исказа първото, което бѣ казано. Той каза, ако иматъ документи, но ако нѣматъ? Най-сетнѣ каза, че съ документи, които сж, не може да се зематъ. Съ документи сж земани за пресѣленци и бѣжанци отъ источната частъ на страната. Такова нѣщо се случи. За това не трѣба да казва г-нъ Манафовъ, че ако има документи да може да докажатъ. Ако се нуждаятъ да се отстъпи, тогава съмъ съгласенъ. Тогава нѣма да страда нито правителството нито населението.

Манафовъ: Види се г-нъ Дуковъ не ме е разбралъ. Азъ ще му кажа, че не съмъ приповторилъ сжщото. Азъ съмъ казалъ друго, и то твърдѣ ясно може да се справи отъ протоколитѣ, които се пишатъ тука, и той ще види, че не сж

сжщитѣ думи, които казахъ по-напрѣдъ. Отъ друга страна, ако спорѣдъ теорията на г-на Дукова трѣба общественитѣ и правителствени земли да се даватъ, на населението, азъ мисля, че цѣль Българскій народъ има право на това. Привилегии въ България нѣма.

Ако трѣба да се ползува едно село, трѣба да се ползува цѣль българскій народъ, т. е. всѣки български гражданинъ. Ако нѣкои се нуждаятъ, правителството обявява търгъ и иска да зематъ участие, за да могатъ да се въсползуватъ, защото ако нѣкой днесъ е занаятчия, утрѣ може да стане земледѣлецъ.

Шивачовъ: Азъ мисля, че г-нъ Дуковъ трѣба да знае, че не се намирами въ сѣдилище, и да указва помощъ на едната и другата страна. Трѣба да знае, че когато г-нъ М-ръ на Финанситѣ когато види, че нѣкои се нуждаятъ отъ земя, ще доложи на Нар. Събрание, защото само то може да опрощава данѣца и отпуска земи. Да се говори по-вече по този въпросъ е излишно. Да се проводи на М-ството на Финанситѣ, тѣй като има специаленъ законъ за това. Ако г-нъ Дуковъ иска да направи добрината на нѣкои села, той може да подбуди селянетѣ да дадатъ прошение до Нар. Събрание, и Нар. Събрание може да каже на правителството, което да испита, щото ако тѣ иматъ нужда за земя, да имъ отстъпи.

Дуковъ: Азъ не казахъ, че сме сѣдии, а просто разискуваме единъ въпросъ, който се предизвика отъ това прошение. Тукъ искаме да се освѣтлимъ и да се забѣлѣжи въ протоколитѣ, щото като се назначи комисиия, да знае отъ какво да се води. Г-нъ Манафовъ каза, че наистина азъ казахъ, че той е казалъ едни и сжщи думи. Това е истина като показвахъ, че само съ документи може да се отърве земя, а не съ показания. Значи, че остава при първото. Отъ туй заключавамъ, че като отблѣсва това, което казахъ азъ, излиза, че той сжщо хортува. Г-нъ Анневъ твърдѣ справедливо каза, че който се нуждае отъ земя ще се отстъпи, гдѣто нѣма нужда, нѣма да се отстъпва. На това всички сме съгласни. (Гласове: Исчерпано е!).

Попшовъ: Министерството нѣма никога да загуби интереса на населението. Ако види, че се нуждаятъ ще имъ отпусне. (Гласове: Исчерпано е!) (Шумъ).

Предсѣдателъ: Желаетъ ли Нар. Събрание да продължава? (Гласове: Не). Който е съгласенъ съ мнѣнието на г-на М-ра на Финанситѣ, за да се препрати въ М-вото на Финанситѣ това прошение, да си дигне ржката. (Вишегласие). По този въпросъ г-нъ Манафовъ направи едно ново предложение.

Буровъ: Да се види отъ колко години разорани совати ще се повърнатъ. Има много села, които сж били по 20—30 къщи прѣди 10 години, а сега сж станали 200 къщи. Нѣма добитѣка гдѣ да си пасятъ. Ще види соватчията и ще каже: до тукъ е границата, ще ли имъ се отнеме?

М-ръ Начовичъ: За подигнатия сега въпросъ азъ мисля, че е добръ така да се постѣпи: Правителството ще опредѣли границитѣ на соватитѣ, и онѣзи, които не сж разорани, ще се даджтъ на публиченъ търгъ, а за ония, които сж разорани, да се испита работата и да се поднесе на Нар. Събрание да рѣши този въпросъ, сирѣчь да опредѣли, да ли соватитѣ да се запазятъ, като правителствени имоти или да се отстѣпятъ на земледѣлцитѣ, които се нуждаятъ отъ мера. Министерството, както каза г-нъ Шивачовъ, не е никакъ мислило да продава държавни имущества или да ги харизва нѣкому. Таквизъ права М-вото до сега не си е присвоило. Тѣй щото онѣзи совати, отъ които населението не се нуждае, ще се даджтъ подъ търгъ, а за които има споръ, ще се предостави на Нар. Събрание, ще види прошенията на земледѣлцитѣ съ заключенията на окр. съвѣтъ и окр. управителъ, които ще му се представятъ едновременно и ще опредѣли, което има да се опредѣлява. (Гласове: Ичерпано е!).

Председателъ: Г-нъ Манафовъ направи едно предложение по тия совати, щото да се даватъ подъ наемъ на мѣсець януарий, на мѣсто да се даватъ презъ мѣсець априлий.

Ст. Х. Добревъ: Тогава правителството ще губи много, ако ги дава въ януарий.

М-ръ Начовичъ: Ако правителството извади соватитѣ на търгъ по мѣсець мартъ или априлий, то може би ще има по-голъма вигода, но тогава, въ всѣкой случай, соватчиитѣ ще губятъ. Ето по какви съображения. Соватчиитѣ отиватъ презъ зимата и купуватъ добичета за соватитѣ си. Нека кажемъ че има на пр. 50 совати, а излизатъ 100 соватчии, да купуватъ добитѣка. Ако има 100 соватчии да наддаватъ на търговетѣ за соватитѣ, по всѣка вѣроятностъ, правителството ще добие по-голъмъ доходъ. Но отъ тѣзи 100 търговци 50 тѣ души, споредъ ония които не сполучатъ да взематъ совати, трѣба да продаджтъ добичетата съ долна цѣна и да загубятъ, понеже не ще да има гдѣ да ги пасатъ. Това се е правило въ врѣме на бѣвшето правителство, но азъ не би желалъ да се прави сѣщото отъ българското правителство. Нека се произвождатъ търговетѣ за соватитѣ по мѣсець януарий, и които мислятъ да се отдаджтъ на тая търговия, да си взематъ совати преди да започнатъ да купуватъ добичета. Съкровището и по той

начинъ нѣма да губи, понеже ония, които знаятъ тоя занаятъ и искатъ да го слѣдватъ, пакъ ще се представятъ на търга, пакъ ще наддаватъ, пакъ ще си конкуриратъ единъ на други и цѣната на соватитѣ пакъ ще се увеличи, съ тая разлика само, че никой търговецъ нѣма да се изложи на загуби.

Д-ръ Цачевъ: Предложението, което правятъ търговецитѣ да се произвеждатъ търговетѣ за соватитѣ не прѣзъ мѣсець априлий, а прѣзъ януарий, има голѣма вигода за тѣхъ. Ето каква е вигодата, ако се продаватъ прѣзъ мѣсець януарий и каква е пагубата, ако тѣ продаватъ прѣзъ мѣсець априлий. Когато соватитѣ се продаватъ прѣзъ мѣсець януарий, който е извѣстенъ, ще събере старий добитѣкъ, ще отиде и като намѣри мѣра, ще си земе и ще си направи соватъ. Търновцитѣ непрѣдприематъ търговия, защото не сж осигорени, да ли ще намѣратъ совати или не. Ако се продаватъ прѣзъ мѣсець януарий, всѣки ще направи соватъ и тогава ще си осигурятъ дѣ да си пасятъ добитѣка, и тогава ще купятъ добитѣка. Ето причинитѣ, по които соватитѣ трѣба да се продаватъ прѣзъ мѣсець януарий. Не трѣба да се правятъ дълги разисквания, освѣнъ да приемемъ този срокъ. А колкото за вигодата, че щѣли повече да конкуриратъ, ако се продаватъ прѣзъ мѣсець априлий, това е напроотивъ. Защото тогава ще има много такива, които ще се откажатъ да купуватъ добитѣка, щомъ нѣматъ совати. И на мѣсто да има въ нашето Княжество 200 соватчии, ще има 50, което не трѣба да стане. Всѣки, който има намѣрение да купи добитѣка, непрѣмънно има нужда отъ единъ соватъ и той ще отиде да наддава совата и ще купи. За това да приемемъ срока за произвеждане търговетѣ за соватитѣ, което ще принесе голѣма полза. Защото търговеца нѣма да искаква добитѣка, безъ да знае гдѣ да го искара. (Гласове: ичерпано е!)

Манафовъ: Г-нъ Д-ръ Цачевъ почти разясни въпроса. Върху това азъ нѣма да говоря, а ще говоря върху вигодата на земледѣлцитѣ, по продаване добитѣцитѣ. Когато единъ човѣкъ или соватчия купи земя да има гдѣ да пасятъ добитѣцитѣ му, и когато се распродаютъ соватитѣ по-рано, ще излѣзатъ по-много търговци и добитѣцитѣ ще се подигнатъ, ако не съ 20% то съ 10%, защото всѣки мисли, че биволетѣ чифта се купуватъ съ 80 рубли, и си каже: защо да не купя соватъ. Разбира се, щомъ купува трѣва, трѣба да купи и добитѣци. Естествено тогава се явяватъ търговци и се подига чрѣзъ този начинъ цѣната на добитѣка.

Шивачовъ: Азъ не съмъ противъ прѣдложението на комисията нито противъ г. Бурова. Дѣйствиелно ако се даватъ

прѣз мѣсецъ януарий, то всѣки търговецъ, който иска да купи добитѣкъ, ще знае, колко мѣсто е зелъ съ кирия и ще купи толкова добитѣкъ. Но ние имаме законъ, за това моля онѣзи г-да, които правятъ предложение да се съобразятъ съ правилника и да напечататъ прѣдложението. (Гласове: Съгласно. — Исчерпано е!)

Буровъ: Азъ не знаа, въ кое врѣме купуватъ търговцитѣ добитѣка. Г-нъ Д-ръ Пачевъ каза за врѣмето да бѣде януарий. Нека се даждъ до свършване на мѣсецъ февруарий да се свършватъ търговетѣ, защото ако е прѣзъ м-цъ януарий, тогава ще паднатъ само въ ржцетѣ на 5—6 души спекуланти.

М-ръ Начовичъ: Г-нъ Буровъ трѣба да знае, че има законъ за търговетѣ и че този законъ опредѣля, че трѣба когато става търгъ, да се публикува извѣстието два мѣсеца по-рано. Тѣй щото когато извѣстието се обнародва въ «Дър. Вѣстникъ» и въ другитѣ вѣстници, нѣма съмнѣние, че всѣки който се занимава съ търговия и се интересува отъ работата, ще знае, че ще има и кога ще има и на кое мѣсто търгъ. И това е споредъ менъ най-доброто срдѣство, сиречь гласността за деня на търга, за да се избѣгне това отъ което се бои г-нъ Буровъ, сиречь да не би да се явяватъ само двама трима спекуланти и да заграбятъ за спекула всичкитѣ совати. Назначението търга на мѣсецъ априлий, както предлага г-нъ Буровъ, не е една гаранция противъ тоя редъ спекуланти, защото тѣ и тогава могатъ да се явятъ и да наддаватъ. Тогава даже тѣ иматъ по-голъма възможность да върлуватъ, защото никой не може да ги въспре да наддаватъ и да взематъ колкото совати искатъ и послѣ да ги наложатъ на соватчиитѣ, които сж накупили добичетата си, съ каквато висока цѣна искатъ. Соватчиитѣ купуватъ добитѣка си презъ зимата, така поне се правяше по врѣмето на турското владичество и когато тая търговия цвѣтѣше, и ги искарватъ на паша презъ мѣсецъ мартъ; по това врѣме, слѣдователно, соватчиията трѣба да си е наелъ совата, дѣто ще си пасе стоката. Ако не го е наелъ и добитѣка е купилъ, тогава спекулянта наддава до най-високата цѣна и взема соватитѣ, защото знае че соватчиитѣ щатъ не щатъ, ще му даждъ печалба понеже не могатъ да оставятъ стоката си да пропадне и трѣба да я извадятъ на паша. Когато обаче търговетѣ за съватитѣ ставатъ по януарий, тогава всѣкий съватчия си прави смѣтката, наддава за да вземе соватъ, осигори пашата за стоката си и слѣдъ това отива да купува добичета. Той ги купува тогава и съ по-вигодна за земледѣльца цѣна, понеже нѣма да се бои за совата си, понеже е сигуренъ че ще има гдѣ да

ги пасе и знае отъ напредъ, каква сума ще изживи за храненѣто на стоката си, работи сиречь съ отворени очи, съ смѣтка, както трѣба да прави всѣкой истински търговецъ и не върви въ мъглата, която води челоуѣка въ пропасть. (Гласове: Исчерпано е!)

Анневъ: Тѣй като въпроса е исчерпанъ, азъ оттѣглямъ думата си, и желая да се гласува.

Председателъ: Желаетъ ли Н. Събрание да се говори?

Манафовъ: Именно на г-на Бурова ще отговоря, като каза че азъ не съмъ знаелъ търговията. (Тропание. — Шумъ).

Буровъ: Нѣмате дума. Трѣба да искате дума отъ г. Председателя.

Председателъ: Желаетъ ли Н. Събрание да се говори върху този въпросъ? (Не желаетъ). Който не желаетъ, да си дигне ржката. (Вишегласие). Ще положи на гласуване прѣдложението на г. Манафова, да ставатъ търговетѣ прѣзъ мѣсецъ януарий.

Буровъ: Кога се свършватъ търговетѣ, трѣба да се опредѣли.

М-ръ Начовичъ: Това не може да се даде на гласуване, защото нѣма никакво предложение на основание на правилника. Нека остане безпослѣдствие това нѣщо. (Гласове: Непрѣменно).

Председателъ: Ще кажа на г-да представителитѣ, че това предложение се пороиди отъ прошенieto, което се прочете. Това не е ново предложение.

М-ръ Начовичъ: Това прошение да се препроводи въ М-рството на Финанситѣ, за да земе съответствующи мѣрки; защото това не може да се сматра като ново предложение. М-ра на Финанситѣ ще земе нуждитѣ мѣрки. (Гласове: На дневенъ редъ).

Докл. Бошнаковъ: Прогшение отъ Варненски жителъ Димитръ Чобановъ.

Шивачевъ: Азъ моля Нар. Събрание. (Гласове: Свършено) Нар. Събрание не се е произнесло дали ще стане особено предложение или не. Нека Нар. Събрание се произнесе. (Гласове: На дневенъ редъ).

Докл. Бошнаковъ (чете):

Прогшение отъ Димитра М. Чубонова, жителъ Варненский, а сега находящи се въ г. София. Просителя като навожда че прѣзъ 1880 година отъ съсѣдната кжша избухна пожаръ въ фабричното му завѣденіе за спиртни питиета въ Варна и като се намира заедно съ семейството му въ крайна оскудность моли, да му се разрѣши една помощъ за подкрѣпление на съсипателното му семейство.

Възлага се рѣшението на Нар. Събрание по този въпросъ, тъй като комисията не намира за възможно да се даде отъ съкровището помощъ на просителя, който е пострадалъ отъ пожаръ. (Гласове: Безъ послѣдствие).

Председателъ: Желаетъ ли нѣкой да говори? (Никой).

Шивачовъ: Г-нъ Дуковъ, който е отъ Варненски окръгъ, нека разясни да ли заслужава да се даде помощъ или не.

Дуковъ: Азъ не зная г. Шивачовъ, да ли знае да ли го познавамъ или не, да ли се основава на вѣкой членъ, като иска да разясна. Но както и да е, ще кажа, за да му се успокои съвѣстътъ, азъ го познавамъ, ако има свидѣтелство тамъ, нека се прочете. Не е чудно, ако изгори единъ човѣкъ, да му се даде помощъ, ако е възможно. Азъ само толкозъ го познавамъ лично и зная, че е изгорѣлъ.

Анневъ: Азъ мисля, че на частни хора, които не сж принесли нѣкаква полза предъ олтара на обществото, Нар. Събрание не може да даде никаква пенсия. А въ закона за общинитѣ се предвижда, че вѣка община трѣба да поддържа ония, които имали злощастие да пропаднатъ. Ако бѣше пострадалшия, като Райчо Попповъ, човѣкъ, който е жертвувалъ всичкото си състояние за доброто на отечеството, това би било съвсѣмъ друго. Но тукъ, именно, частенъ човѣкъ ималъ нещастие, какво да му прави Нар. Събрание?

Председателъ: Приема ли Народ. Събрание предложението на комисията да остане безъ послѣдствие? (Приема се).

Докл. Бошнаковъ: Прошение отъ жителитѣ на с. Добревци, Плевенско окръжие. Просятъ, да се присъедини селото имъ отъ Тетевенската околия, къмъ Луковитската, защото Тетевенъ било далече, и много пжти били принудени да чакатъ по много време да спадне рѣката Вита, за да отидатъ въ Тетевенъ, отъ което страдали интереситѣ имъ, както въ административно, така и въ сѣдебно отношение.

Мнѣнието на комисията е, да се прати това прошение въ М-вото на Вжтр. Дѣла, да направи нуждитѣ распорѣждания.

Вълчевъ: Г-да! Тая работа да се възлага на М-вото на Вжтрешнитѣ Дѣла, ще бѣде една излишностъ. Това село Добревци, може самъ г-нъ М-ръ да увѣри Нар. Събрание, че селото е само на два часа отъ Луковитъ, а до Тетевенъ цѣли 7 часа, така щото, да се препраща това прошение, за да се изслѣдва работата, дѣйствително ми се струва, че нѣма защо. Отъ друга страна, това село ако се остави въ Тетевенската околия, трѣба да минуватъ хората рѣката Черний-Витъ, която много често протича и въздържа жителитѣ, които по двѣ три недѣли неможатъ да дойдатъ въ Тетевенъ по своята работа; така щото за тѣхъ най-добрѣ е да бѣждатъ къмъ

Луковитъ. Съ това негубимъ нищо. За това да се произнесе сега Събранието и да се свърши работата, понеже тѣзи хора сж изложени на голѣми загуби. И защо да не имъ се даде улѣснение сега, за да можатъ да си глѣдатъ работата. За такива въпроси, трѣба още сега да се произнася Нар. Събрание.

Д-ръ Цачевъ: Г-да представители! Помните, че преди двѣ три засѣдания, въ Нар. Събрание се разисква подобно прошение, и тогава се произнесохме, да се препращатъ такива прошения въ М-вото на Вжтр. Дѣла а сега да се произнесемъ за противното, ще каже, че единъ пжтъ се произнасяме тѣй, а другъ пжтъ инакъ. Тукъ имаме пълно довѣрие къмъ М-ра на Вжтр. Дѣла, и той ще направи онова, което е законно. Слѣдователно, трѣба да се съобразимъ съ мнѣнието на комисията и да минемъ на дневний редъ.

Вас. Шишковъ: Г-да представители! Споредъ както ни обясни г-нъ Вълчевъ, не е тѣй. Това село бѣ присъединено къмъ Луковитъ и като М-вото на Вжтр. Дѣла видѣ, че е неудобно, присъедини го къмъ Тетевенската околия. Нека М-вото види, ако намѣри за добрѣ, да го отцѣпи, а мнѣнието на г-на Вълчева долу. (Смѣхъ.)

М-ръ Цанковъ: Азъ като знаяхъ онова, което г-нъ Шишковъ казва, мене ми се представаха много прошения и мя увѣряваха, че е тѣй; но като испитахъ работата съвсемъ противното излѣзе. Заради това, тѣзи нѣща, трѣба да се испитватъ много добрѣ, и тогава да се представятъ въ Нар. Събрание, заедно съ заключенията на Министерството, и чакъ тогава да рѣша въ Нар. Събрание. (Гласове. Съгласни.)

Председателъ: (Гласове, исчерпано е!) Желаетъ ли Нар. Събрание, да се говори още? (Гласове: исчерпано е. Шумъ.)

Съгласно ли е Нар. Събрание, да се препрати това прошение въ М-вото на Вжтр. Дѣла? (Съгласно).

Вълчевъ: Какво е това, исчерпанъ е въпроса?!

Председателъ: Който е съгласенъ да си дигне ржката. (Болшинство).

Вълчевъ: (Иска дума. Шумъ.) Тогазъ да си отидемъ. (Гласове: исчерпано е!) Не е така, както се каза.

Шивачовъ: Азъ искамъ да кажа. . . .

Председателъ: Нѣмате думата. (Гласове: долу!) По-напрѣдъ трѣба да искате дума, та че тогава да говорите. Ако вѣки иска да говори, безъ да му е дадена думата, какво ще стане? Имате думата, говорете сега.

Вълчевъ: Ами мене защо недадохте думата! (Гласове: въпроса е исчерпанъ.)

Председателъ: Г-нъ Шивачовъ! Ако желаете по същия въпросъ да говорите, нѣмате думата!

Шивачовъ: Нѣма да говоря по този въпросъ.

Председателъ: Тогава ще видимъ.

Шивачовъ: Има да заявя, че и отъ Севлиевската околия има нѣколко прошения отъ този родъ. За туй . . (Гласове не е на дневний редъ това!) За това ще моля г-на М-ра на Вжтр. Дѣла, да докладва въ Нар. Събрание, относително тѣзи прошения. Това ще бжде . . (Гласове: може да направите интерпелация!) Понеже по тѣзи прошения има тука и мнѣнието на окр. съвѣтъ, което е съгласно съ закона за туй отцѣпление. (Шумъ. Гласове: на предмѣта.) Азъ моля г-нъ Председателя, да въдвори тишина. За това моля г-на М-ра, да докладва въ Нар. Събрание, а тѣзи г-да които дрънкатъ, по-хубаво е да си излѣзжтъ. (Смѣхъ.)

М-ръ Цанковъ: Азъ имамъ честта, да обявя на Нар. Събрание, че преди нѣколко дена казахъ тукъ, че сички прошения, които сж постъпили въ М-ството, за отцѣпление било центрове, било общини отъ центрове, било центрове отъ околии, по-добър трѣба да се изучатъ и да се даде единъ рапортъ на Нар. Събрание и тогава то да рѣши окончателно тѣзи работи. И тѣй, като не е възможно сега да направи сичките изслѣдвания, за туй не вѣрвамъ да ще да може да стане тая година това нѣщо. (Гласове: съгласни!)

Докл. Бошнаковъ: Промение отъ Ангела Радионовъ Московъ, отъ Севлиево, настоянитъ надъ малолѣтнитъ дѣца на Ив. Ангеловъ Ивановъ, за отпущание врѣмenna помощъ на Мара Ив. Ангелова, за довършване начнатитъ ѝ науки въ «Fröhlich Institut» въ Виена.

Предъ видъ на жертвитъ, които сж направили наследниците на тази ученица, която се учи, и която скоро ще свърши, комисията е на мнѣние, да се проводи това прошение въ М-вото на Просвѣщението, за да ѝ се отпуснатъ пари да свърши казанното учебно завѣденіе. (Гласове: ако заслужва.)

Председателъ: Приема ли Събранието мнѣнието на комисията. (Приема се.)

Докл. Бошнаковъ: Промение отъ жителитъ мюсюмани изъ с. Тодоричени, Луковитска сел. община и околия, Плъвенски окръгъ. Просителитъ казватъ, че слѣдъ завърщаніето отъ бѣгството имъ, въ врѣме на Руско-Турската война, на бащинитъ си огнища, като останали безъ всяко срѣдство за прежитване на домоцадията си, попросили отъ Плъвенски окр. Съвѣтъ 270 кофи жито и 66 кофи ржжъ, нъ като не биле състоятелни да повърнатъ горнето коли-

чество храни и до днесъ, молятъ Нар. Събрание да имъ се опрости дължимата на окр. Съвѣтъ храна.

До колкото знае комисията, тѣзи хора останаха подъ категорията на онези, за които вече се произнесохме да имъ се опростятъ хранитъ. (М-ръ Начовичъ: кое е това село?) Тодоричане, Луковитска околия. Заради това мнѣнието на комисията е да се уважи настоящето прошение.

М-ръ Начовичъ: За хранитъ, които сж дадени взаимнообразно, както се докладва и онзи день, когато се разглѣжда този въпросъ, има постановление отъ Плъвенски окр. съвѣтъ, който преди да направи постановлението си, е изпиталъ, да ли сж бѣдни или не просителитъ, и тогава е далъ заключението си, да се ходатайствова за опрощението тия храни. Зарадъ това, нека се проводи това прошение въ М-вото на Финансиитъ, въ което има подробни свѣдения по тоя въпросъ за да испита, дали не влиза и това село въ онези съжитъ, на които хранитъ се опростиха онзи день. За това, повтарямъ го, нека се проводи това прошение въ М-вото на Фин. за да испита тази работа. (Гласове: съгласни!)

Молла Юсуфъ: Че тѣзи г-да, тѣзи хора, които се молятъ сегинка, то е ешкере работа. Българетъ избѣгаха, турцитъ имъ събраха хранитъ; турцитъ избѣгаха, пакъ българетъ, имъ ги събраха. Сега Напokonъ, правителството заптиса сичко. Дало е правителството тия храни на бѣжанцитъ, и сега молятъ Нар. Събрание, да имъ се опрости това нѣщо. Това нѣщо нѣма какво да се испитва. Блѣсничево тѣй, Тодоричане тѣй.

М-ръ Цанковъ: Азъ ми се струва, че когато г-нъ М-ръ на Финансиитъ каза, да се отнесе това прошение до него и щомъ испита че сж бѣдни хората и не ще могатъ да платятъ, ще направи онова, което е рѣшило Нар. Събрание онзи день. Слѣдователно, пакъ ще стане по рѣшението на Нар. Събрание.

Анневъ: Азъ мисля, че отъ това по-добро испитване не може да бжде, когато самъ представителя отъ тази околия каза, че е тѣй работата. И намъ неостава друго, освѣнъ само Нар. Събрание да се произнесе, и мисля, че г-нъ М-ръ на Финансиитъ ще се съгласи на това нѣщо.

М-ръ Цанковъ: Азъ ми се струва, че единъ депутатъ не може да има тая възможность да испита таквозъ нѣщо, което принадлежи на Министерството. И ако останемъ само на единъ депутатъ да се основаваме, единъ депутатъ може да дава спомогателни за просбата свѣдения; а свѣдения, въ които може да има толкозъ числа, трѣба да се оставятъ на М-вото.

М-ръ Начовичъ: Ще кажа същото, което казахъ по-напредъ. Въ туй постановление, което направи Нар. Събрание преди нѣколко дѣна, влизатъ много окръзи и околии. Може би въ тая листа, която бѣ предложена на Нар. Събрание, да влизатъ и тия села за които се говори на тоя часъ. Тамъ въ листата не се изброяваха име по име всичкитѣ села. За тѣзи околии има постановление отъ окр. съвѣтъ, за опрощаване на таквизъ взаимнообразно дадени храни. Може би и тѣзи села да влизатъ между горѣказаннитѣ, на които се опростиха хранитѣ. За това нека това се испита отъ М-вото на Финанситѣ, и ако би да не влизатъ тия села въ горѣказанната листа и подпадатъ подъ същата категория, както ония за които се взе онзи днешното рѣшение, М-вото на Финанситѣ ще имъ ги опрости на основание на това рѣшение. (Гласове: Съгласни!)

Шивачовъ: Азъ искамъ да се проводи въ М-вото на Финанситѣ, и ако намѣри просбата имъ . . . (Гласове: Това се прие вече!).

Предождателъ: Приема ли Нар. Събрание да се проводи това прошение въ М-вото на Финанситѣ? (Приема се).

Докл. Бошнаковъ: Промение отъ Софийскій жителъ Георги Калавасевъ спичеринъ, Еленски подданикъ. Просителя явява, че преди войната 20 год. е упражнявалъ фармацевтическо звание и отъ 1878 до 1883 год. е изпълнявалъ аптекарска длъжностъ безукоризненно; че презъ марта, настоящата година, когато зель една аптека, Медиц. Съвѣтъ му поискалъ дипломата и слѣдъ това не му позволилъ да отвори аптеката. Моли Нар. Събрание да възстанови справедливостта.

Мнѣнието на комисията е: тѣй като просителя се подчинява на законитѣ въ Княжеството, служилъ е въ турско врѣме 20 год. и въ българско 5 години, за което има диплома, то настоящето прошение да се прати, чрезъ М-ра на Вътр. Дѣла на Мед. Съвѣтъ, за да удовлетвори просителя съгласно съ закона.

М-ръ Цанковъ: Азъ зная за тая работа малко нѣщо. Съгласно съ законитѣ, ако е казано, тѣ сж му казали, да даде испитъ; защото единъ човѣкъ, ако е работилъ 20 год. на единъ занаятъ, като го накаратъ да направи единъ лѣкъ, като испитъ нѣщо, той ще трѣба да се подчинява. Ако иска да отваря спичария, то е естествено, че Мед. Съвѣтъ не може да му даде такова позволение, додѣто не се увѣри, че може да прави такива лѣкове, защото не е малко нѣщо да бѣде човѣкъ спичеринъ.

Анневъ: Азъ съмъ на пълно увѣренъ, че резолюцията на комисията нѣма да се удовлетвори, сир. просителя нѣма

да бѣде удовлетворенъ отъ Мед. Съвѣтъ, защото той има тазъ слабостъ, да капризира и да се отнася лошо къмъ хората. И на тозъ човѣкъ, вслѣдствие на една каприция му е затворена аптеката. Единъ човѣкъ, който е практикувалъ 20 години аптекарството, да му се затвори аптеката, това е съвършено незаконно, и азъ не мога да се съглася, да се подлага на испитъ единъ 20 годишенъ практикантъ; защото самитѣ тѣзи, които съставляватъ испитателнитѣ комисии, тѣ самитѣ иматъ нужда да се испитватъ и да се учатъ още. За това да се произнесе Нар. Събрание на право.

Д-ръ Цачевъ: Г-да представители! Просителя на настоящето прошение бѣше далъ едно заявление на Медицинскій Съвѣтъ, когато азъ имяхъ честта да бѣда членъ въ него. Неговото прошение се всестранно разгѣда и се постинови, тѣй че ако тозъ човѣкъ, който има една практикантска диплома, сир., подлѣжи подъ категорията на онези аптекари, които сж имали и сж управлявали аптеки преди да излизе закона за аптекитѣ, сир. закона, който казва, че никой нѣма право въ турската империя, да има аптека, ако не е свършилъ теоретическа аптекарската наука. Въ нашата държава, такива практиканти съ подобни ате-стати има още много, които управляватъ аптеки. И Вий г-да представители, ще се съгласите съ мене, че никога единъ новъ законъ, когато излизе, не може тутакси да се приспособи и да отнеме правата на хора, които сж имали тѣзи права преди излизанието на тозъ законъ. Именно предъ видъ на това, турското правителство, когато започна да приспособява въ своята държава закона, заеменъ отъ образованитѣ държави, относително до медицинската частъ, до игиената на хората, тогазъ и то постанови, че сички онези практиканти, които сж имали аптеки, додѣто тѣ не умратъ, тѣхнитѣ аптеки нѣма да се затворятъ, но отъ деня на издаванието на закона, никой нѣма право, да отваря нова аптека, безъ да има теоретическа диплома че е свършилъ теоретически фармацевтическитѣ науки. За това, тазъ аптека подлѣжи подъ тазъ категория. И тогазъ се каза тѣй, че ако този аптекаръ е управлявалъ аптека и е ималъ своя аптека въ турско врѣме, тогазъ да му се позволи, на тѣзи основания, както се е позволило и на много други.

Сега азъ напълно се съгласявамъ, да му се позволи, ако е ималъ. Заради това се произнесохъ тогава и останахъ на мнѣнието на моитѣ колеги, да му се не позволява като незнаехме, дѣйствително, тозъ човѣкъ ималъ ли е аптека въ турско врѣме и управлявалъ ли е той.

Заради това, азъ мисля, че най-цѣлесъобразно ще бѣде, да се проводи прошеието му въ Мед. Съвѣтъ, за да удо-

влетвори просбата, ако този човек е управлявал или е имал своя аптека, преди издаването на този закон в турската империя; защото ако е имал, не може никой да му отнеме това право и докато е жив, той може да има отворена своята аптека. А да се подлага на изпит, не е нужно, защото той си има свой атестат. Турското правителство, когато зе тази мърка, всички които имаха аптеки, даде им атестати, че могат да имат аптеките докато умрат, но други подобни да нямат право след издаването на закона. Следователно, ако този човек има придобито право, не може да му се отнеме.

М-ръ Цанковъ: Това казване на г-на Д-ра Цачева е твърд хубаво и за турско може, но ако да е имал аптека у нас в България и ако нашите закони български казват това, че може да му се даде право, тогава и аз съм всичко благодарение ще накарамъ Мед. Съветъ, да му се даде това право. Но той може да е имал аптека в Цариградъ, тогава нека иде там и ще му позволят, а колкото за България, ние имаме закони и трябва да постъпваме споредъ тях. (Гласове: Съгласни!)

Д-ръ Геровъ: Азъ, г-да представители, напълно ще се съглася с мнението на г-на Д-ра Цачева и г-на Аннева. Азъ съм на мнение и ви предлагамъ, да се удовлетвори просбата на просителя, защото спрямо него Мед. Съветъ твърдъ строго е постъпилъ и строго се е отнесълъ. Ималъ съмъ случай отблизо да изуча работата, и заради туй предлагамъ да се удовлетвори онзи човекъ, който 20 год. е упражнявалъ единъ занаятъ; не може единъ законъ да дойде и му отнеме това право. И азъ глѣдахъ даже, че въ закона нѣма никакво постановление, което да му отнема туй право. И за това желая, щото Нар. Събрание да се произнесе категорически, да се удовлетвори просбата му. А никакъ тъй съмнително, да се не оставя на Мед. Съветъ, защото въодушевенъ отъ каприции ще му отблъсне пакъ просбата. Нѣма тука съ интересъ на хората да си играемъ.

Д-ръ Молловъ: Съ присърбие трябва да забѣлжа на г-на Аннева, какъ единъ депутатъ да се произнася върхъ слухове, които е билъ чулъ по пжтищата или въ кавенетата, че Медицинскиятъ Съветъ се отнасялъ много строго и каприциозно къмъ тогосъ или оногосъ. Медицинскиятъ Съветъ си има за всичко свое дѣло особенни документи, и отъ тяхъ ще се види, дали той е постъпвалъ каприциозно или не. Защото той не може да постъпва освѣтъ съгласно съ законитъ, по които се и води. Колкото за Калаваси, той е чуждъ поданикъ и не е ималъ той никой път аптека, а намѣрвалъ се е на едно дюкянче, което нѣщо не е аптека. Когато се ре-

визираха аптекитъ, тогава неговото дюкянче не се припозна за аптека, нѣ за бутика и за това нѣма право да продава цѣрове. Правителството е имало работа цѣли 3 години съ този въпросъ: да ли може въобще да издаватъ цѣрове въ този бутика или не. Имало е два ступани въ тази аптека, една бѣше французски подданикъ, той даде аптеката си на друго, за когото казва, че ималъ право да държи аптека въ България. Тогава представя единъ документъ, който му дава право да продава цѣрове. Въ насъ има законъ, че въ случай на съмнѣние или подозрѣние, дали нѣкой разбира отъ фармацевска работа, той се задължава да даде коллоквиумъ. Това се предложи на г-на Калаваси нѣ той нецеше. Аптека не е бутика. А ако искатъ г-нъ Геровъ и г-нъ Анневъ да има такива бутики, които да троватъ хората, тогава да позволимъ на всичкитъ гърци и ерменци да дойдатъ и да ги троватъ.

М-ръ Икономовъ: Азъ не зная, какъвъ човекъ е той, нѣ ми се струва, че Народното Събрание много грѣши като се мѣси въ такива работи. Да даваме право на нѣкого да извършва медицинска пракса, или да отваря аптека, това е вънъ отъ кръга на дѣйствиата на Народното Събрание. Тъзи работа трябва да си остане на онѣзи хора, които разбиратъ отъ нея. А Народното Събрание да се мѣси, то съ туй ще отвори много лошава пътъ. Може би ще се появятъ и такива хора, които ще искатъ учена степенъ да имъ даде Народното Събрание. Че му дало преди 15 години турското правителство единъ патентъ, че може да прави цѣрове или да държи спецери. Твърдъ хубаво. Отъ друга страна знаете, че има напр. учители които въ турско врѣме учяха въ тъй нарѣченитъ келин дѣцата, и тѣ, понеже се измѣнихъ обстоятелствата, днесъ на тяхното мѣсто имаме нови учители. Ако се появи такова едно прошение да се приеме, ще ли го приемемъ, когато имаме по-добри учители. Освѣтъ това, той трябва да издържи изпитъ. Ще ли се счита Народното Събрание въ право да дава свидѣтелство, когато не е за това поставено? За това азъ пакъ настоявамъ да се даде на Министерството на Вътрѣшнитъ Работи, за да го предаде на Медицинскиятъ Съветъ, а Народното Събрание да не се мѣси въ тази работа. (Анневъ: ще се мѣси). И може би да се поиска, щото Медицинскиятъ Съветъ да земе въ призоръ това, и да направи, което е потребно.

Д-ръ Цачевъ: Азъ видѣхъ, че г-нъ М-ръ не ме е разбралъ, защото може би неможахъ да се обясня. Всѣкой ще се съгласи съ мене, че никой не може да отнеме едно право на одного, което той е придобилъ. Това което казахъ, не го казахъ за турското правителство, нѣ въ насъ, въ България

има спещери практики, а не теоретици, и отъ нашето освобождение на тѣхъ не може да се отнеме правото да управляватъ аптекитѣ си. Така има напр. въ Търново двама практики, които още отъ турско врѣме се тамъ намиратъ, а тѣй сѣщо може да се намѣрватъ и въ другитѣ градища. Тѣзи хора сѣ имали придобити права, които нашето правителство не може да имъ отнеме. И този чловѣкъ има атестатъ, че е ималъ аптека, и че може да управлява такава. Ако има тука такава аптека, която е управлявалъ до нашето освобождение, то това право не може да му се отнеме, и може да му се позволи отъ Медицинскій Свѣтъ. А тукъ не е въпросъ за турското правителство, и понеже ний имаме наслѣдството на турското правителство. . . .

Анневъ: При всичко, че г-нъ М-ръ Икономовъ иска да каже, че Н. Събрание не е компетентно да разисква за такъвизъ работи, но азъ ще си позволя да кажа нѣколко думи. Азъ мисля, че единъ, който 15 год. се занимава съ аптекарска работа, я познава даже по-добъръ, отъ колкото еди-кой членъ на комисията, предъ която искатъ да направи коллоквиумъ. Азъ тукъ чухъ това отъ такива хора, които сѣ доктори, и ме увѣряваха, че тази аптека е затворена просто послѣдствие на една каприция. Азъ по случай съмъ чулъ за това нѣщо. Колкото за комисията, която се съставлява за испитване единъ докторъ, който доде отъ вѣнъ, тя се съставя често по болшинството си отъ такива хора, които даже не сѣ доктори медицины. Да положимъ, че ако азъ съмъ докторъ медицины, азъ нѣма никакъ да си позволя да отида да полагамъ коллоквиумъ предъ една комисия, на която членовѣтъ не сѣ изучили това, което азъ съмъ изучилъ. Като е думата за спещери (аптекари), то имамъ случай, като окръженъ управителъ въ Ломъ, да рапортирамъ нѣколко пжти за една аптека въ Ломъ, която продава много лоши и вѣхти медикаменти. Стана една ревизия, но остана безъ послѣдствие. Тосъ аптекаръ смѣсва напр. въ кинина 40% други работи, като захаръ и пр., защото, ако бие кинина или го разбърква, той пращи, което значи, че не е добъръ. Какво е направилъ Медицинскій Свѣтъ, именно главний санитаренъ инспекторъ за това или въобще? Той не е организиралъ, както е искалъ да каже, а както показватъ фактоветѣ, напротивъ, той е дезорганизиравъ. За това предъ видъ на 20 годишната практика на този просителъ, азъ мисля, че и ако е билъ най-затѣпенъ чловѣкъ, пакъ е изучилъ да направи една рецепта правилно, и за това не трѣба да се зема екзистенцията на единъ чловѣкъ, който е служилъ тукъ 20 години.

М-ръ Цанковъ: Ако г-нъ Анневъ съжалева единъ чловѣкъ, който е работилъ 20 години, тогава най-добъръ ще направи да не се произнася, като единъ докторъ и да не се смѣсва въ единъ занаятъ, който той не разбира. Но той като депутатъ да изрази желание да остане на Министерството да измѣни закона, който Нар. Събрание е направилъ по медицинската частъ, защото въ тосъ законъ е казано, че трѣба такива хора да даватъ испитъ или коллоквиумъ, както го казватъ по научната страна. А да се мѣси Н. Събрание въ такива работи, и да казватъ нѣкои отъ депутатитѣ, че еди-кой трѣба да бѣде докторъ или не, това не може. За това да настояватъ да се измѣни онзи чл., тогасъ всички онези аптекари, които продаватъ медикаменти, ще ги приберемъ. (Анневъ много хубаво ще направимъ).

М-ръ Д-ръ Молловъ: Да не мисли нѣкой, че този г-нъ е управлявалъ или е ималъ аптека тукъ. Той ималъ само едно дюкенче, въ което е продавалъ ликьори, вино и цѣрове на г-на Рувие. Г-нъ Рувие не е можалъ да направи това на аптека и я отстъпилъ на други хора; и послѣ онзи, който билъ слуга у него, казалъ, че ималъ право и той да бѣде аптекаръ. Той има едно свидѣтелство отъ турското правителство, че наистина ималъ право въ турско врѣме да направи аптека. Когато представи това свидѣтелство, проводи се за справка въ Цариградъ, да ли принадлежи това право нему, и отговори се, че дѣйствително е било издадено на такъвъ. Тогава му казахъ: нди въ аптеката въ болницата ще те испитватъ, да ли проумѣвашъ отъ работата. Но този чловѣкъ не се яви. Най-послѣ, ако приеме Нар. Събрание предложението на г-на Аннева или Герова, на Министерството не остава друго нищо, освѣнъ да изиска тѣзи господиновци да съставятъ една комисия, и да му дадѣтъ една диплома.

М-ръ Начовичъ: Съ този въпросъ и азъ имамъ случай да се занимава, когато бѣхъ Министръ на Вътрѣшнитѣ Дѣла. И тогава се правиха рекламации, и азъ молихъ Медицинскій Свѣтъ да му разглѣда работата. Представи ми се тогава дипломата, която просителя притѣжава и ми се каза, че турското правителство по едно врѣме е давало такива дипломи на практиканти, които сѣ служили въ войската въ военни врѣмена. Въ военни врѣмена, както знаете, когато нуждата за доктори и спещери е голѣма, се взематъ каквито хора се намѣрятъ: ученици, практиканти и пр., и които нѣматъ пълното образование. Просителя, ми казаха, че е отъ тая категория, че неговата диплома не е дадена по слѣдствие на нѣкой испитъ и отъ компетентно учреждение, но че тя му е дадена като възнаграждение за услугитѣ, които е правилъ въ военно врѣме, за да му се признае правото да практикува

специалността. Тия дипломи били важали за турската империя, но сега и тамъ не давали право на упражненіе на тоя занаятъ, освѣнъ на лица, които сж правили редовни науки, които сж положили испитъ въ университета и които сж се показали достойни за такива дипломи. Сега тукъ се подига въпроса, да се приематъ ли у насъ тѣзи свидѣтелства като дипломи, издадени отъ единъ университетъ или отъ едно компетентно училище, и могатъ ли тѣзи хора да изпълняватъ сжщата длъжностъ, както дипломирани фармацевти? Въ такъвъ случай азъ мисля, че и у насъ трѣба да се прави това, което на всѣкъдъ се прави, сирѣчь да се полага испитъ. У насъ може да става това твърдѣ лесно, понеже имаме много достойни доктори. И ако нѣкой мисли, както се каза по преди, че тѣзи доктори, които сега били испитвали другитѣ, не сж достойни, то да се постанови, че Министерството е длъжно да назначава за тая цѣль достойни, дипломирани лица. Нъ да се даде позволение на единъ чловѣкъ да практикува медицината безъ диплома и безъ испитъ, или да практикува фармацевтията, азъ мисля, че то не е справедливо и че чрезъ него се нарушаватъ правата на ония лица, които сж полагали трудъ и капитали за да се учатъ.

Шивачовъ: Азъ мисля, че както г. Геровъ, така и г-нъ Анневъ не говорихъ като хора специалисти, които разбиратъ отъ фармацевтиката частъ. Нъ тукъ е думата, че Медицинскій Свѣтъ е разбиралъ закона както му се е искало. Има много такива аптеки, които сжществуватъ още отъ турско врѣме и тия хора иматъ свидѣтелства отъ Цариградъ, а не сж имъ искали никакъвъ коллоквиумъ. Тѣй напримѣръ, Георги Маракиди и Юраки, които иматъ такъвъ аптеки въ Варна, тия си държатъ аптекитѣ още до днесъ, тѣй щото факта е на лице, че Медицинскій Свѣтъ е неправилно приспособилъ закона. Дѣто му се искало на нѣкои лица по хатѣръ, искалъ имъ е коллоквиумъ, а на други г-да оставилъ е тѣй. Ако трѣба единъ да дава испитъ, че иматъ свидѣтелство отъ Цариградъ, то трѣба и други. Именно трѣба Нар. Събрание да постанови, щото всичкитѣ аптекари даже и не доктори да се глѣдатъ съ еднакво око. Миналата година имало едно прошение отъ Д-ръ Кръсникъ, а единъ Министръ отговори, че той не притѣжава диплома. Азъ зная много доктори, които сж отъ сжщата категория и се нахождатъ подъ благоволеніето на Медицинскій Свѣтъ и сж даже на правителствена служба, а Д-ръ Кръсникъ нѣма благоволеніето на Медицинскій Свѣтъ и тѣй се расхожда по сокапитѣ безъ работа, до гдѣто най-сетнѣ, съ благоволеніето на г-нъ М-ръ на Финанситѣ, получилъ една длъжностъ. Трѣба Медицинскій Свѣтъ да се задѣлжи, и самъ М-ръ на Вжт-

рѣшнитѣ Работи да надглѣдва много по-добрѣ Медицинскій Свѣтъ, за да може да си изпълнява длъжността по-правилно, а не да се защищава Иванъ или Драганъ. — Моето мнѣние е да се препрати на медицинскій свѣтъ, който слѣдъ като вземе свѣдѣнія, да се произнесе. Ако е нужно азъ ще кажа имената на тѣзи доктори, които нѣматъ дипломи, а иматъ благоволеніето на Медицинскій Свѣтъ.

М-ръ Д-ръ Молловъ: Позната ви е пословицата, че всичко, което хвърчи не се яде. Г-нъ Шивачовъ каза, че Медицинскій Свѣтъ едни фаворизира а други не. Каза тоже че нѣкои аптеки останали незатворени. По-напредъ каза г-нъ Цачевъ, че когато се направилъ закона за аптекитѣ, то не сж могли да се затворятъ онѣзи аптеки, които сжществуватъ по-напредъ, и не бѣха се съгласили съ този законъ защото закона нѣма обратна сила. Слѣдователно такъвъ аптеки има, защото вече сжществуваша преди основанието на Българското Княжество, и тогасъ не можахъ да се затворятъ. На туй основание ще намѣрите аптеката на Марокади и др. А отъ това врѣме насамъ Медицинскій Свѣтъ не може да припознае никоя друга аптека, освѣнъ тѣзи, които отговарятъ на закона. Колкото за Д-ръ Кръсникъ, той нѣма докторска диплома, а е билъ дѣйствително 4—5 години въ университета, нъ не го е свършилъ. На туй основание той не може да практикува медицината, защото нѣма това право ни въ Романия. И даде му се врѣме една година за да си вземе диплома. Ако му бѣше позволилъ Медицинскій Свѣтъ да практикува, тогази бихте могли да кажете, че Медицинскій Свѣтъ го фаворизира; нъ Медицинскій Свѣтъ глѣда да изпълнява закона а не да фаворизира.

М-ръ Икономовъ: Азъ искамъ да кажа на г-нъ Шивачова, че ний като станаме съ г-нъ Цанкова, ний не защищаваме никого, а искаме да защищаваме правото на закона.

Д-ръ Геровъ: Г-нъ М-ръ Молловъ и г-нъ Икономовъ станахъ да защищаватъ състава на Медицинскій Свѣтъ съ чисто намѣрение, за да не се приеме просятъ на просителя; нъ азъ не можахъ да се убѣдя отъ онова що казахъ, че Медицинскій Свѣтъ е въ правото да отхвърли просятъ на този чловѣкъ, който вече нѣколко години се препитава съ това занаятие и е снабденъ съ единъ дипломъ, който не подлѣжи на никакво съмнѣние; защото въ Княжеството не съмъ видѣлъ една обща ревизия на онѣзи дипломи, които притѣжаватъ хората, и кой е заслужилъ да бѣде снабденъ съ такава диплома, и кой не. Сега глѣдамъ една исключителностъ, която вижда се, станала съ намѣрение да се исключи тосъ просителъ, защото по-напредъ лица, които се ползватъ съ благоволеніето на Медицинскій Свѣтъ, не

бѣхъ подвѣргнати подѣ тази ревизия. Както стана такава нѣщо сѣ граждани, които се занимаватъ сѣ извѣстни занаята, вече нѣколко години, това го смятамъ за много монстрийно или чудновато. За това моля Народ. Събрание да удовлетвори просителя. Г-нѣ М-ръ Молловъ казва, че аптекарското занаятие било опасно, и че могли да се отровятъ хора и т. н. т. Нѣ той вече 20 години върши този занаятъ, а никакво доказателство не се е представило, че той е отровилъ нѣкого. Ако да бѣше се представило такава свидѣтелство, то щѣше да му се затвори дюкяна. За това азъ исля, че чловѣка си е способенъ да упражнява занаята, който отъ толкосѣ години вече упражнява.

М-ръ Д-ръ Молловъ: Да каже г-нѣ Геровъ, гдѣ е била аптеката на г-нѣ Калаваси, или гдѣ е управлявалъ такава? Ако ималъ аптека въ Цариградъ, тука не е ималъ нищо.

Д-ръ Цачевъ: Азъ би молилъ г-да представителитѣ, да приематъ заключението, което направихъ относително това прошение: ако г-нѣ Калаваси е управлявалъ аптека въ Българското Княжество преди издаването на законитѣ, относително до аптекитѣ, или е ималъ аптека, то нека му се позволи да отвори аптека, и той не може тогива да губи правото; но въ противенъ случай не може да му се позволи.

М-ръ Цанковъ: Азъ приемамъ това.

Д-ръ Цачевъ: Ако е управлявалъ!

Анневъ: Г-нѣ М-ръ Цанковъ каза понапрѣдъ, че ний сме имали закони, че трѣба сѣ тѣхъ да се съобразимъ. Следователно съгласно сѣ тѣзи закони не трѣба да се позволи на просителя да отвори аптека. Азъ напротивъ искамъ, щото Нар. Събрание да респектира законитѣ; но на единъ законъ да му дадеме обратна сила и да се приспособява върху одного, който служи въ столицата отъ 25 години на самъ, и за който нѣма нито единъ единственъ случай, че е направилъ нѣкакваси погрѣшка, — това азъ не разбирамъ. Защо да бѣдеме, както каза г-нѣ Геровъ, насправедливи? Найсетитѣ, чловѣкъ може да дойде до убѣждение, че сичко това зависи отъ благорасположението на духа на Медицинский Съвѣтъ: да го приеме или не. — Въ послѣдната още сессия, азъ показахъ на това, че у насъ специерия въ пълна смисълъ на думата нѣма, и не ще скоро да има, а сѣщо и преди нѣколко години никой не държеше пълна специерия у насъ; защото ний повече се служимъ сѣ други домашни цѣрове, сѣ пушение, баяние и др., и за това бѣха и специеритѣ ограничени. Ако да държеше нѣкой специерия пълна, той щеше да пропадне, защото се изискава голѣмъ капиталъ, който не би носилъ интереси. — Въ допълнение на думитѣ на г-на Шивачова ще кажъ, че Медицинский Съвѣтъ се е отна-

сѣлъ несправедливо и къмъ докторитѣ: къмъ извѣстни доктори се е отнасялъ послабо, къмъ други пакъ по строго; и на истина има доктори, които даже не сѣ въ състояние да напишатъ правилно единъ рецептъ, а камо ли да цѣрятъ. Азъ не съмъ медикъ, но това го познавамъ; че има доктори като бербери, както и фелдшеритѣ, които приготвяваме за напрѣдъ да ни цѣрятъ, — Богъ да ни прости!

Шивачовъ: Тѣй като отъ думитѣ на г-на Моллова се вижда, че каквато и да е била аптеката която този чловѣкъ е управлявалъ то азъ предлагамъ на Н. Събрание, да приеме заключението направено отъ комисията, и да му се даде право да държи аптека, било въ София или другагдѣ.

Азъ бихъ желалъ да зная, дали има такива доктори или нѣма, както се спомѣна. И Медицинский Съвѣтъ неприспособява еднакво закона за одного и за друго. Ако има нѣкой благоволенieto на Медицинския Съвѣтъ, той ще практикува. Има доктори, които нѣматъ никакви дипломи, се наричатъ доктори а за медицина и хабера нѣматъ; и такива не само че практикуватъ медицина, но намиратъ се и на правителствена служба и служатъ като окръжни доктори. Преди нѣколко години като станаха въпроси за нѣколко окръжни лѣкари, г-нѣ Генералъ-инспекторъ каза, че ще испита, дали имжѣ дипломи, но още и доднесъ све е останало така.

М-ръ Цанковъ: Азъ приемамъ да се проводи проше- нието въ Медицинский Съвѣтъ, но обявявамъ Ви, че ако да е противозаконно, не може да го изпълня. Тѣй да го разберете добръ. Сега, въ нашия законъ е казано, че ако е ималъ нѣкой специерия въ турското време, и е ималъ отъ турското правителство позволение да държи специерия, тогива има право да я държи и сега. Ако бѣде Калаваси отъ тая категория и ако е ималъ въ София отъ 25 год. специерия, то ще бѣде изпълнено. Но ако е дошелъ сега и иска да отвори специерията, то нѣма да бѣде изпълнено. Да го знаете, отъ моя страна въ такъвъ случай нѣма да бѣде изпълнено.

Дим. Попповъ: Азъ незная, дали има между насъ нѣкои специалисти по тази частъ (Нечуе се). Тука изискватъ отъ него испитъ. Ако исками да правиме работи по хатѣръ, това е друго. Работата е на Медицинский Съвѣтъ, и ний искаме да рѣшаваме въпроси, които не разбираме.

Анневъ: Азъ бихъ се съгласилъ сѣ предложението на г-на М-ра на Вжтрѣшнитѣ работи: да се препрати въ Министерството, но сѣ предложение: да се съвѣтства не само сѣ членовѣтъ на Медицинский Съвѣтъ, но да вика на съвѣтъ и външни волнопрактикующи лица; защото отъ Медицинский

Съвѣтъ, тъй както е сега състава му, не може да се очаква облага за просителя.

М-ръ Цанковъ: Просителя е дохождалъ 50 пжти у мене отъ какъ съмъ станалъ М-ръ; а не само той, но и жената му, роднинитѣ и консули и попове сж дохождали у мене. Азъ помного отъ г-да Шивачова и Аннева глѣдахъ да се удовлетвори просителя, ако позволява закона. Азъ самъ на Медицинский Съвѣтъ толкося пжти ходихъ, и се научихъ и убѣдихъ, че не е възможно.

Ако г-нъ Калаваси докаже, че е ималъ спецерия или управлявалъ спецерия въ България въ турско време, тогава ще му дадемъ позволение; но азъ го знамъ, че не е ималъ и за туй Ви го казвамъ: ако го направимъ, ще го направимъ противозаконно. Азъ ще испитамъ още но не отъ Медицинский Съвѣтъ, защото не е работа на Медицинския Съвѣтъ да испита, дали е ималъ спецерия или нѣмалъ въ турското време.

Цачевъ: Това, което г-нъ Шивачовъ каза относително че има нѣколко доктори, които нѣматъ дипломи, това е истина. Азъ мога да Ви го докажж, че въ нашата държава има доктори, които не сж доктори, и това го признаваме. Миналата година говорихъ въ Нар. Събрание, че трѣба докторитѣ да правятъ коллоквиумъ, били тѣ отъ гдѣ били.

Въ закона за Медицинский Съвѣтъ не е казано: че ако Медицинский Съвѣтъ се съмнява въ него, тогава ще се вика на коллоквиумъ. Въ закона таково нѣщо не се пише; закона трѣба да бжде ясенъ и точенъ, и ако единъ гражданинъ повѣрява тѣло и душа на единъ докторъ, то този трѣба да бжде докторъ, а не шарлатанинъ. Че въ нашата държава е имало шарлатани, които се представляваха за доктори, безъ да се подложатъ на единъ коллоквиумъ, това е самата истина.

Сѣки докторъ, който иска да му се позволи да практикува въ Българското Княжество, трѣба да си покаже дипломъ, и слѣдъ това да даде единъ практический испитъ:

Да се отиде съ тѣхъ на болницата и на болния да направятъ диагноза, прогностика и да покажжтъ лѣкове, които трѣбва да се предпишатъ за болестъта. Защото имаме доктори, които даже термини по медицинската наука не знаятъ. Такъвъ чловѣкъ не може да бжде докторъ, който по медицинската наука и термини незнае. Това е фактъ, и азъ съ ушитѣ съмъ го виждалъ. (Смѣхъ. Гласове: Съ очи!)

Дуковъ: Господа! Ако и да не разбирамъ отъ този занаятъ, мисля че е излишно и да говорж по него. Но като виждамъ, че и другитѣ които не разбиратъ нищо отъ него, говориха, то и азъ ще кажж нѣколко думи.

За това прошение трѣбва да се произнесатъ специални хора, именно ще остане на комиссия, да си даде заключението, и да се препрати до М-ство на Вътрѣшнитѣ Дѣла за понататашно распоряжение. Тука излизаха нѣкои и казваха, че отъ каприция не е било изпълнено; и като го защитаватъ тука, то се вижда че това го правятъ по каприция дѣйствително. Г-нъ М-ръ неотказва че не ще да оправдае чловѣка, ако е това съгласно съ закона. Друго се изказа недовѣрие къмъ комиссията. Най-сетнѣ се припознала тази комиссия, да глѣда дипломитѣ на тѣзи хора. Ако да не се изпълняваше закона, трѣбваше тѣзи г., да направятъ интерпелация къмъ М-ството, подъ което се спада този съвѣтъ защо комиссията неприспособява закона.

Тѣзи г-да говориха, Нар. Събрание да се произнесе отъ сега. Г-нъ М-ръ каза, че има и други прошения и че представителството народно не трѣбва да се мѣси въ онова, което е споредъ закона. Това прошение може да се препрати въ М-ство и може да се рѣши за него, както напредъ за даноцитѣ рѣшихме, че ако е истина, да се удовлетвори, и ако не, да остане безъ послѣдствие.

Коего каза г-нъ Д-ръ Цачевъ, че има доктори такива, това е истина; ний ги знаеме още отъ турско врѣме и сега си ходятъ. Зимжсъ отровиха единъ чловѣкъ, за който сега нѣма да казвамъ, и ако стане нужда ще го кажж. Неостава друго, Нар. Събрание да проводи това прошение въ М-ството за понататашно распоряжение.

Докладчикъ Бошняковъ: Отъ обясненията, станали по този въпросъ, стана явно, и самото медицинско управление неотказва, че има такива доктори, които нѣматъ нужнитѣ дипломи; тѣзи и такива аптекари, разбира се, могатъ само по благоволение да практикуватъ. У насъ нѣмаме достаточни доктори и аптекари, и не ще да ги имаме още дълго време, защото не е лесно да се снабдимъ съ тѣхъ. За това мнозина сж само по практика изучени. Азъ не вѣрвамъ, че правителство иска да онеправдае единъ чловѣкъ особено като просителя съ дълга практика. Сега ако въ сѣка околия ще трѣбва околийски доктори, то ще трѣбва и аптекари, и при такиви трѣбва и практиканти. За това моля Нар. Събрание, да се произнесе на слѣдующето предложение, което направи комиссията: «Да се прати прощението на просителя чрезъ М-ството на Вътрѣшнитѣ Дѣла до Медицинский Съвѣтъ за да го удовлетвори, ако той е управлявалъ аптека въ Българското Княжество преди издаването на законитѣ за аптеки, и ако има атестати за управлението на аптеката. За резултата се умолява М-ството да увѣдоми Нар. Събрание преди закриванieto на настоящата сессия.

Председателъ: Който приема предложението на коммисията да си дигне ржката. (Болшинство). Прието.

10 минути распускъ.

(Послѣ распуска).

Председателъ: Г-да представители! На дневенъ редъ иде запитване на г-на Аннева.

Анневъ: Тий сж нѣколко запитвания, но въ сжщото врѣме имамъ и предложения.

Нека ми е позволено да направя едно предложение относительно урежданieto на нашитѣ екзархийски работи съгласно съ императорскій ферманъ на Н. Вел. Султана. Знаете г-да, че се снабдихме съ правдини черковни слѣдъ една многогодишна ожесточена борба, която сега е забравена. Но тия наши правдини въ послѣдно време се занимариха, за това и прессата захвана да се занимава пакъ съ този въпросъ, а въ слѣдствие на това да ми е позволено да направя слѣдующето предложение (чете):

Господа Представители!

Позволете ми да обърна Вашето благосклонно и патристическо внимание върху единъ въпросъ, който е отъ безспорно най-висока важность, както заради челоуѣщината, тѣй сжщо и заради интереситѣ на цѣлия Български народъ, а особено на ония наши съотечественници, които се намиратъ подъ прямото владичество на Негово Величество Султана.

Както е извѣстно на Васъ г-да представители, нѣколко години преди да бждемъ облагоденствовани отъ нашата покровителка, Руссия, съ сегашната политическа независимость, ний всичкитѣ чяда на българското отечество, подиръ многогодишни гонения, жертви, страдания и самоотвержена борба заради нашата църковна независимость, сполучихме да си извоюваме и осигоримъ послѣдната, чрезъ учреждението на нашата народна черква—Екзархията, която съ Султанския ферманъ отъ 28 февруарий 1869 г. би основана и повикана да управлява въ духовно отношение своето паство, българскитѣ подданици въ Турската държава. Въ тоя исторически заради насъ учредителенъ Императорски ферманъ, слѣдъ като се изброяваха изрично всичкитѣ ония български епархии, които безусловно влизаха въ състава на свѣтата Екзархия, Високата Порта, както се види, ржководима тогава отъ безпристрастие и желание да тури край на тая многогодишна черковна борба между двата най-важни елементи въ Европейска Турция, бѣше благоволила да изнамѣри единъ *modus vivendi* и за ония смѣсени Български епархии, които още тогава съставляваха една отъ главнитѣ

точки на борбата, и населението, на които въ продължение на десетина години, стара се да си изходатайствува отъ турското правителство разрѣшение за да се ползува и това съ сжщитѣ черковни права и привилегии, съ които бѣше позволено да се ползуватъ другитѣ негови братя, тоя *modus vivendi*, както Ви е извѣстно, г-да представители, се олицетворяваше въ десетия членъ на Императорския ферманъ, въ който се казваше, че щомъ двѣ трети отъ населението на една смѣсена епархия пожелае да се присѣдини къмъ Екзархийското началство, и щомъ това желание на двѣтѣ трети се окаже за дѣйствително чрезъ официално испитвание (истилянъ) правителството на Негово Величество Султана се считаше за задължено да удовлетворява справедливото желание на българското население.

Именно на основание на тоя най-гуманний по юридическата си форма членъ, тѣй щастливо иногуриранъ тогава отъ Султановото правителство, нашитѣ съотечественници отъ смѣсенитѣ епархий Охридска и Скопска бѣха удостоени да видатъ въ 1873 г. (ако не се лъжа) своитѣ многолѣтни страдания и мечти увѣнчани съ желания резултатъ, като имаха щастieto да се снабдятъ съ народни пастири, проводени отъ Екзархийското началство и снабдени съ Императорски берати. Освѣнъ тѣзи двѣ смѣсени епархии, въ Македония има още двѣ епархии именно Велешката и Щибската, които фигуриратъ между припознатитѣ отъ Султановото правителство за чисто български, и които также удостоиха се, ако и на нѣколко врѣме, да се наслаждаватъ съ черковнитѣ правдини и да се управляватъ отъ български архиереи. Що се отнесе до другитѣ Македонски епархии, презъ 1873—74 година; по заповѣдъ на Високата Порта бѣха станали вече нуждитѣ испитвания въ Дебарската, Битолската и Струмичката епархии, и тѣй като не само изискуемитѣ двѣтѣ трети, но почти всичкото население на тия епархии, съ изключение на нѣколко стотинъ власи, бѣше се произнесло за въ полза на Екзархийското началство и настоятелно искаше да се удовлетворятъ неговитѣ религиозни нужди и желания, у тогавашнитѣ отомански министри се съглѣждаше едно благосклонно намѣрение да се разрѣши на Св. Екзархия да проводи български владици въ горѣказанитѣ три епархии. Велѣдствие на това и по поводъ на постояннитѣ безпокойствия Екзархийското началство, както Ви е извѣстно, г-да представители, бѣше счело за нужно да ржкоположи Архиереи за Пелагониската (Битолската) епархия и да търси вече кандидати и за другитѣ испитни епархии.

Българското население на неиститаннитѣ смѣсени епархии въ Македония и Одринския Вилаетъ отъ една страна, организира си вече народни черковни общини, които го управляваха въ черковно отношение съвършено независимо отъ Вселенската Патриаршия, а отъ друга, съ достойна само за единъ мъченикъ самоотверженностъ, въ продължение на нѣколко години, не преставаха да защищава религиознитѣ си права и да иска отъ Високата Порта, ту чрезъ особни депутации, ту чрезъ общи народни прошения, испращанieto български архиепископи.

Както видите, господа представители, пълна надѣжда на едно скорошно и справедливо очаквано удовлетворение, но отъ день на день все по-вече и по-вече възрастающа религиозни нужди и трѣбования, а также и безгранично довѣрие въ справедливостта и благонамѣреността на Правителството на Негово Императорско Величество Султана, сѣ били главното знаме, което е предшествувало патриотическитѣ дѣйствия на българското население въ Македония и Одринския Вилаетъ въ продължение на десетини години.

Не искамъ да утрудявамъ благосклонното внимание на Нар. Събрание съ подробно изложение участъта на изрично изчисленнитѣ български Епархии въ въпросния Императорски фирманъ, защото на всичкитѣ Ви е извѣстно, че не слѣдъ дълго врѣме подиръ учреждението на Св. Екзархия, Високата Порта бѣше благоизволила да позволи на Екзархийското Началство да проводи български Митрополитъ по всичкитѣ тия епархии, както се намиратъ въ Румелия и Северна България.

Ето, г-да представители, въ какво положение се намисли черковния въпросъ преди да настѣпи послѣдната спасителна заради една само частъ отъ българския народъ, Русско-Турска война, и ето какъ постепенно бѣше захванало да влиза въ нормалния и законния си пѣтъ този силенъ и дѣйствителенъ народенъ геройски походъ противъ гръцката иерархия, които, безъ съмнѣние по самото естество на самоотвержеността и всеобщото съзнателно упорствование отъ страна на цѣлия български народъ, съ които той се отличавалъ въ продължение на цѣлата епоха на съществуването си, не може да не бѣде предназначенъ за да украсява най-блестателната частъ отъ свърѣмнената история на нашето национално възраждане.

Като прибавямъ на горѣпомѣнатитѣ черковни права и привилегии, подарени отъ страна на Негово Императорско Величество Султана на цѣлия български народъ чрезъ предметния Височайши фирманъ още отъ преди 15 години; като земамъ въ съображение, че, както имахъ честта да

укажа по-горѣ, още нѣколко години преди войната, не само, изброенитѣ въ фирмана Епархии, нѣ и двѣ отъ смѣсенитѣ Македонски епархии бидоха снабдени отъ Св. Екзархия, по Височайше повеление, съ български митрополити, а за другитѣ ту се ръкоположиха владци, ту се потрѣсеха вече кандидати, и рано или късно се предвиждаше вече скорошното окончателно изпълнение на Височайшия фирманъ спрямо българския народъ. Като вземемъ въ внимание и ония тържественни задължения които подиръ послѣдната война се наложиха на Високата Порта отъ цивилизованата Европа, както чрезъ Берлинския Трактатъ тѣй сѣщо и чрезъ Органиченския Уставъ, преди четири години изработенъ отъ европеекката коммисия въ Цариградъ за преобразуванята въ турскитѣ области, въ който изрично се казва, че Портата е обязана да почита свободата на съвѣстта и да не препятствува на никоя отъ християнската община да бѣдѣ въ свободно отношение съ респективнитѣ духовни началства; най-сетнѣ, като обърнемъ на минута единъ погледъ и върху тоя безспоренъ фактъ, че преди всичко, човѣщината и господарственитѣ интереси задължаватъ всѣкое цивилизовано правителство да уважава и предпазва отъ какъвто и да бѣде произволъ ако не други, то поне основнитѣ права на подданницитѣ си, именно личната свобода и свободата на съвѣстта; то, азъ мисля, господа представители, че ний всички естествено ще сме принудени да дойдемъ до заключение, че, благодарение на горѣизложенитѣ прерогативи и официални задължения, нашитѣ съотечественници въ Македония и Одринския Вилаетъ, като находящи се и подиръ Берлинския договоръ подъ прямото владѣние на Негово Императорско Величество Султана, иматъ по вече отъ право да продължаватъ да се наслаждаватъ и сега съ религиозната си независимостъ, подарена тѣмъ, както чрезъ Императорския фирманъ преди войната, тѣй и чрезъ Берлинския трактатъ подиръ войната.

Нѣ, уви! За най-голяма жалостъ, на дѣло работата се появява въ съвършено противоположенъ и не очакванъ видъ, и ний, г-да представители, за съжаление; ще имаме горкия случай да се убѣдимъ, че, види се, за Високата порта твърдѣ малко значение иматъ нейнитѣ тържественни задължения спрямо тоя въпросъ, който е отъ такава капитална важностъ, заради нашитѣ съотечественници въ прямитѣ области на Султана. Едва бѣше почнала послѣдната война и ето че турското правителство не се забави да се възползува отъ случая за да умаломощи и дескредитира авторитета на нашето духовно началство, като повика още тогава въ Цариградъ по-голямата частъ отъ митрополититѣ въ свърна България

и Тракия наедно съ нѣкой отъ ония, които бѣха проводени вече въ Македония, именно: Скопския и Охридския. И всичко това е ставало подъ предлогъ; че ужъ тия нещастни много уважаеми старци се стараяли да поддържатъ, косвеннимъ образомъ, развитието на революционното народно движение, когато на противъ, самитѣ неуспорими фактове показаха доста ясно, че именно тия архипастири бѣха най-главния фронтъ, който обуздваше до негдѣ разяренността на населението, и съ отеческиятъ си наставления и увѣщания, способствуваха да се предварятъ доста опустошителни сцени между турското и българското население. Нѣ, нека оставимъ на историята да говори за тоя въпросъ и ний нека дойдемъ върху предмета си. Войната се свърши и Берлинския Аренагъ благоразсѣди да остави около милионъ и половина измѣчени Българи подъ непосредственното владичество на Султана, нѣ, покрайний мѣрѣ, това високо събрание има отеческата грижа да предвиди въ своя актъ особенни статии, чрезъ които наложи на турското правителство да въведе въ останалитѣ области, преобразования, подобни на критскитѣ и да респектира съществуващитѣ права на подданицитѣ си относително религията.

Нашитѣ съотечественици въ Македония, както преди войната тѣй сѣщо и отъ войната насамъ и до днесъ, ни на една минута не сѣ престанали да се борятъ най-постоянно съ гърцкото духовенство за запазване националността и езика си, и да адресиратъ до Високата Порта махзари за да искатъ едни отъ тѣхъ въстановлението на даденитѣ вече права, и други приспособленията на послѣднитѣ.

Освѣнъ това, ако помня добрѣ, преди четири години българското население отъ четирнадесетъ Македонски епархии бѣше проводило въ Цариградъ особена депутация, снабдена съ общенародни прошения до Великия Везиръ и Предѣтеля на тогава — засѣдающата въ Цариградъ Европейска коммисия за преобразуванията, въ които прошения като излагаше въпиющата необходимостъ отъ испращание български Владици, умоляваше Портата и Европейската коммисия да ускори изпълнението на даденитѣ нему отъ Негово Величество Султана религиозни права, и съ това, да постави край на неговитѣ морални и религиозни нужди. Помните, господа представители, че именно по поводъ на тия оплаквания отъ страна на Македонскитѣ българи, Европейската коммисия притури въ обработения отъ нея уставъ особна кляуза, относително непремѣненото засѣдание на В. Порта да не препятствува на свободното сношение на разнитѣ християнски общини въ Турската Държава съ духовнитѣ си началства.

Както Ви е извѣстно, Негово Блаженство Екзарха, отъ своя страна, не е преставаля да се грижи отечески заради нещастното си паство, като е представяля постоянно на правителството на Н. В. Султана нуждитѣ и оплакванията на Македонскитѣ българи и е ходатайствувалъ зарадъ тѣхното удовлетворение. Отчаянъ обаче отъ пълната несполува на справедливитѣ си ходатайства, и растревоженъ отъ нетърпението на Македонскитѣ българи, Негово Блаженство, за да даде по голѣма сила и законностъ на ходатайствата си, съгласно съ Императорския ферманъ и Екзархийския уставъ, въ началото на настоящата година повика въ Цариградъ синодалнитѣ Румелийски Архиереи, като мислеше, види се, че съ тѣхъ наедно ще накара по лесно В. Порта да си припомни задълженията си и да улегчи поне отъ части, мѣкитѣ на Македонскитѣ българи. Нѣ, въобразете си, г-да представители, какво трѣба да е било разочарованието на Негово Блаженство, когато, както се научихъ отъ доставеренъ источникъ, при трикратното си ходатайство предъ В. Порта за да представи на правителството синодалнитѣ и за да му се разрѣши да състави и свика Екзархийски Съвѣтъ, на мѣсто да получи свършено законно очаквания отъ него утвърдителенъ отговоръ, Портата категорически му е отказала и едното и другото, като е оправдала тоя отказъ съ тоя безосновенъ мотивъ, че тя трѣба първо да рѣши по начало, да ли ще се припознае въдомството на Екзархийското началство надъ българитѣ въ турскитѣ области, та че послѣ ще размисли за съставлението Синодъ и Съвѣтъ.

Естествено, отъ тоя отговоръ на В. Порта не може да не се заключи че по възрѣнтия на Турското Правителство даденото съ Императорския ферманъ и потвърдени съ международни актове религиозни права, ставатъ като поп агесипи че заради Македонскитѣ и Тракийскитѣ българи черковния въпросъ предлѣжи на едно ново рѣшение, отъ което не би могли да очакватъ, разбира се, никаква облага, тѣй щото, както се види, ония зловѣщи слухове, които отъ нѣколко врѣме насамъ като мѣлня се распространиха, чрезъ българския печатъ, по всичкитѣ крайща на нашето отечество, че ужъ Портата имала намѣрение да отнеме отъ нашитѣ Македонски и Тракийски съотечественици даденитѣ имъ черковни права, не ще да сѣ съвѣмъ лишени отъ основателностъ. Съ това, никакъ не искамъ да кажа, че дѣйствително Портата ще се покаже, именно въ настоящитѣ обстоятелства толкосъ негуманна и толкосъ недалновидна, щото да унищожи произволно най-естественитѣ и най-неизбѣжнитѣ права на единъ милионъ и половина българи.

Не, далечъ съмъ отъ да си допустна подобно предположение даже, нито на една минута; при все това обаче, не мога да скрия отъ Васъ, господа представители, моето скромно предчувствие, че В. Порта вѣрна на своята традиционална политика на отлагание, вѣроятно мисли да остави Екзархийското Началство да пребивава въ Цариградъ, нъ съ безплоднитѣ си общанія ще докара до такова безсходно положение Св. Екзархия спрямо българитѣ въ Македоня и Тракия, щото да изгуби свършено законното си влияние и кредитъ и тъй сама по себе си да се распадне.

Защото, и Вий ще се съгласите съ мене наедно, че по-диръ послѣднитѣ политически измѣнения въ Европейска Турция, Портата, отъ своя точка зрѣние, може да не припознае Екзархията за непосредственно духовно началство на българитѣ въ Княжеството, но тя е обязана и не може освѣнъ да припознае вѣдомството на Екзархията въ прамитѣ турски области; наедно съ И. Румелия, а що се отнесе до управлението на черковата въ Княжеството, азъ мисля, че послѣдното, чрезъ Народното Представителство може да изнамѣри единъ способъ, щото тя да се управлява съвършено независимо отъ Екзархията само съ извѣстни условия и права, предоставени на Святия Синодъ, стига само да се окаже необходимостъ въ такова нѣщо. Извѣстно е на цѣлия свѣтъ къмъ какви безпристрастни и свободолюбиви мѣрки е прибѣгвало нашето правителство още отъ самото начало на съществуването си и до днесъ, за да изгладя естествено появившата се ненавистъ и вражда между българския и турския елементъ въ Княжеството, и за да всели между тѣхъ братско довѣрие и любовь. Както въ нашата камара, г-да представители, тъй също и въ Источно-Румелийското областно Събрание, наедно съ български представители заседаватъ доста значително число депутати и отъ нашитѣ мюсюмански съотечественници и свободно и велегласно защищаватъ интереситѣ на своитѣ компатриоти. — Пресни сж още, г-да представители, новитѣ административни и сѣдебни преобразования, които нашето правителство, все въодушевява но исключително отъ свободолюбиви и хуманитарни стремления, въведе въ ония отъ окржитѣ, които се населяватъ и отъ мюсюлмани. Вий сами вотирате разни парични пособия, за поддържане мюсюманскитѣ народни училища и доста голѣми плати за мюфтиитѣ и ходжитѣ въ Княжеството, и безсмыслие, всичко това става за да се способствува по възможности по-скоро на окончателното въдворяване любовь и искренна преданность мѣжду помѣнатитѣ два елемента въ Княжеството, а за да се уякчатъ още по-силно приятелскитѣ свѣрски, които тъй тѣсно свързватъ

нашето правителство съ правителството на Н. В. Султана и на уякчаванieto, на които, както знаете толкова огромно значение отдава, и това справедливо, правителството на НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО Нашия възлюбленъ Господаръ. И слава Богу, въ настоящата минута щастливъ съмъ да констатирамъ безпорния фактъ, че предполагаемата благородна цѣль на нашето правителство, е постигната по единъ най-изряденъ начинъ, въ отношение въдворяванетоъ пълна гармония и братолюбие между Българския и Турския елементи въ Княжеството.

Чудно, какъвъ поразителенъ контрастъ, г-да представители, мѣжду тия два факта, именно мѣжду начина, по който се отнася нашето правителство спрямо своитѣ мюсюмански подданици, и мѣрkitѣ на Високата Порта относително най-елементарнитѣ права на нейнитѣ български подданици. Дѣйствително, за голѣмото нещастие контраста е голѣмъ, но това е цѣла истина, която не подлѣжи на никакво съмнѣние, и азъ не мога да си представя каква вигода могла би да послѣдва, разбира се, за добръ разбраннитѣ интереси на доблестната Порта отъ подобно аномално положение на черковния въпросъ и отъ растревоженното състояние на единъ милионъ и половина наши съотечественници; напротивъ, безъ да се иска, може протаканieto на тая аномалность да стане причина на разни неприятности и да парализира за напредъ всичкитѣ дѣйствия и мѣрки на Княжеското правителство, относително правилното развиване на страната ни въ миръ и спокойствие, и относително запазването и за напредъ тъй щастливо постигнатия резултатъ, въ отношение изглажданieto враждата и страститѣ между българското и турското население въ България.

Както Ви е извѣстно, господа представители, само единъ простъ и, може бити, безосновенъ слухъ, който на послѣдъкъ биде распрѣснатъ отъ нѣкои български вѣстници, че ужъ Вис. Порта е имала намѣрение да лиши своитѣ български подданици отъ религиознитѣ имъ права, придобити съ таква огромни жертви и многолѣтна отчаяна борба, само единъ слухъ, казувамъ, бѣше достаточенъ за да произведе такова силно вълнение между духоветѣ на цѣлия Български народъ безразлично, щото да накара и най-послѣдния Българинъ да се замисли сериозно, какво би трѣбало да стане за да се помогне морално на нашитѣ съотечественници въ Македония и Тракия. Разгърнете който и да искате български вѣстникъ и ще видите тукъ българитѣ се готвятъ да правятъ митинги тамъ да протестираатъ предъ Европейскитѣ представители, само и само за да се не изгуби създаденото

съ многогодишни страдания, и гонения и да се притече на помощ въ прамитѣ турски области.

Да, и не можеше инакъ да стане; свободния българинъ би се считалъ за престъпникъ предъ историята и потомството, ако би да не се интересува за участъта на неговитѣ неосвободени съотечественици, толкова повече, че това естествено право никой не е въ състояние да му го откаже, и че самитѣ взаимни дружелюбиви отношения и интереси на двѣтѣ страни, България и Турция, изискатъ щото, колкото е възможно по-скоро, да се дигне всякое нѣщо, което е отъ естество да възобнови изчезналата вече ненависть и да охлади отъ ново съществуващитѣ братски сношения на българитѣ и турцитѣ, било въ Княжеството и Источна Румелия, било въ Македония и Тракия.

Вслѣдствие на всичко това, азъ предлагамъ на благосклонното одобрение на Народното Събрание слѣдующето рѣшение: да се натовари Княжеското Правителство да помоли приятелски правителството на Н. И. В. Султана да благоволи да изпълни своитѣ тържествени задължения спрямо българското население въ прамитѣ области по черковния въпросъ, и въ случай на несполука, да поиска моралната поддръжка и съдѣйствието на Европейскитѣ сили, подписавши Берлинския трактатъ, и особено на нашата велика и православна покровителка Россия. (Ръкоплескания).

При заключение считамъ за нужно да прибавя, че, като правя това, имамъ дълбоко убѣждение, че съ подобна постъпка нашето правителство ще принесе голѣма полза на многожелаемия Европейски миръ и никакъ не ще бѣде изложено, мисля, на порицания за вмѣшательство въ чуждитѣ работи.

Това е предложението което мотивирахъ, и моля да се произнесете, какъ мислите да натоварите М-ството, да направи то нужнитѣ постъпки съгласно съ закона?

М-ръ Балабановъ: Г-да представители! Азъ имамъ право да поискамъ единъ малкъ срокъ, за да дамъ нѣкои обяснения по това предложение, което се чете отъ трибуната на Нар. Събрание. Но за да негубимъ врѣме и безъ да влизаме тука въ излишни подробности, азъ ще кажъ нѣколко думи по поводъ на тѣй нарѣченото предложение. Азъ разбирамъ чувствата, които сж побудили това предложение по екзархийскитѣ работи; разбирамъ ги, защото по много отъ насъ или сж се родили, или сж пораснали при появянето или по воденъето на общезвѣстния черковенъ въпросъ. Направеното отъ трибуната историческо изложение, могъ да кажъ, че е почти частъ отъ историята на съвременнитѣ ни народни желания и стремления. Сждбата на

Българската екзархия, не може прочее освѣнъ да интересува най-живостно както народа, тѣй и всѣко българско правителство.

Послѣднитѣ слухове за сждбата на българската екзархия не можеха, освѣнъ да привлечатъ, вниманието на сѣки българинъ, както въ княжеството, тѣй и вънъ отъ предѣлитѣ на княжеството. Отъ послѣ се доказа, че въ тѣхъ е имало една доста голѣма дозисъ преувеличение. Екзархийскитѣ въпросъ днесъ за днесъ се намира въ онова сжщо положиние, въ което се намираше и преди 2 и 3 мѣсеца; стъпка напредъ не е направилъ: Но до днесъ нѣма и крачка назадъ. Правителството на Българското Княжество, което въ духовно отношение съставя частъ отъ българската екзархия, не остана равнодушно при раздаденитѣ тѣзи послѣдни слухове. Отъ събранитѣ свѣдения княжеското правителство мисли, че наистина е имало този пѣтъ преувеличение. Княж. правителство и за напредъ не ще пренебрегне да изпълнява длъжността си, и по тази частъ, до колкото допускатъ това духовнитѣ свърски на Княжеството съ българската екзархия и въ предѣлитѣ на легалната възможность. Нѣма съмнѣние, че сегашното положение на българската черква представи изобищо този брой мъчнотии, които толкова по много се усложняватъ, че както Ви е извѣстно, българската екзархия се намира подъ разни политически управления. Княжеското правителство мисли, че съ мъдрость, постоянство и съ търпѣние има голѣма надѣжда, тѣзи мъчнотии да се изгладятъ. Негово Блаженство, Екзарха като първий Българскитѣ пастироначалникъ, княжеското правителство сѣгоги го е окръжало съ най-горѣщитѣ симпатии и съ постоянни грижи отъ сѣка страна. Ако е могло да вникне добръ въ дѣйствителнитѣ намѣрения на Негово Блаженство и на окръжаващитѣ го Съвѣтници, княжеското правителство мисли да е съгласно съ Него въ това, че то ще заслужи повече изобищо на Българската черква, ако, при грижитѣ си за Екзархията и за нейното преуспѣвание, преуспѣвание на Екзархията, отъ която, повтарямъ да го кажъ, е частъ въ духовно и черковно отношение, и Княжеството, ако правителството, би показало, че то е далеко, отъ да иска да излиза изъ кръга на духовнитѣ свръзки съ нея, безъ да упражнява чувствителна намѣса по управлението ѝ вънъ отъ предѣлитѣ на Княжеството, сичкитѣ грижи, споредъ самото предложение, за намѣрене най-сгодния способъ за дѣйствие по сношенията ни съ върховното българско черковно началство, единственното българско духовно началство, водими споредъ самата конституция, (чл.: 39), свидѣтелствуватъ за правилността, отъ която несме излѣзли и не мислиме да

излъземъ, безъ то, разумъва се, за това да пренебрегнемъ, както и до сега не сме принебрегнали, интереситъ на българската черква.

Тия сж обясненията които отъ страна на българското правителство считамъ за нужно да дамъ на Нар. Събрание. На конецъ прибавямъ, че съ каквото сериозно внимание и да изслуша четенето отъ трибуната предложение, княжеското правителство мисли, че ще изпълни по успѣшно длъжността си въ това отношение, ако си запази правото на пълна свобода дѣйствование по този въпросъ, колкото важень, толкосъ и деликатень. (Съгласие. Ръкоплескание.)

Анневъ: Имамъ да направя едно запитване, което бѣше турено на дневень редъ преди нѣколко дена, но което остана. Тѣ бѣха нѣколко, но азъ ще направя само едно.

Моето запитване се раздѣля на двѣ части.

Първата часть се отнася до распискитѣ, които Румънскитѣ войски сж раздавали на разни български граждани въ Видинско, Ломско и други окръжи за разни стоки, храни и др. съ намѣрение да ги платятъ подиръ окупацията. Но до днешний день не сж исплатени. Имало е распоряжение отъ страна на М-вото отъ 1879 или 80 год. и даже 1881 год., да се испита, имали още такива расписки. Тий сж събрани и препратени въ Букурещъ чрезъ М-вото на Вънкашнитѣ Работи до нашия дипломатический агентинъ. Този въпросъ е узрѣлъ и румънското правителство е готово да заплати, но не е ималъ кой да поиска. Защото зная че бѣхъ се явили спекуланти, които искахъ да заплатятъ тѣзи расписки; но до сега никаква постѣпка не стана отъ нашия агентинъ, за да се земжтъ тѣзи пари, и да се даджтъ на нашитѣ граждани. За това питамъ (чете): «Запитвание къмъ г-на Министра на Вънкашнитѣ Дѣла. Какъ стои въпроса за исплащанието распискитѣ, които Кралевскитѣ румънски войски сж издавали въ врѣмето на войната и окупацията на разни български граждани и учреждения въ Ломския и Видинския окръжи, а може би и други, и хората чакатъ и до днесъ за паритѣ?»

Втората часть се отнася къмъ единъ островъ въ Ломския окръгъ, който, когато спадне водата, той се смѣсва съ сушата на българската страна. Това е най-добро доказателство че е българский. Но Румънското правителство въ 1881 год. го усвои съ сила, на която ний не можахме да се въспротивимъ. Въ онова врѣме бѣше врѣменно управляющий М-ството г-нъ Ремлингенъ, който бѣше далъ заповѣдь, да се изгонятъ съ всички възможни срѣдства хората, които бѣхъ дошли тамо да го усвоятъ, но не даде на расположение никаква сила да се изгонятъ. За това при всичкитѣ желаниа на

властта, да земе назадъ принадлежащия на нашата земя островъ, не бѣше възможно. Прочее (чете): «Какъ стои въпроса съ острова «Керкенецъ» въ Ломския окръгъ, който е български, и отъ който се е ползовало бѣдното Ломско население до по-миналата година, до когато навлѣзохъ вжтрѣ Румънскитѣ войски и го освоиха?»

Ще моля г-на М-ра на Вънкашнитѣ Работи, ако сега не може, да отговори чрезъ нѣколко дни.

М-ръ Балабановъ: Моля г-на депутата, да ми съобщи запитванието чрезъ почитаемото бюро, и азъ ще отговори подиръ 2 или 3 дена.

Предсѣдатель: На дневень редъ сж двѣ запитвания отъ г-на Шивачова.

Шивачовъ: Моитѣ запитвания отлагамъ за сега, и имамъ само едно предложение относительно сѣдебнитѣ закони, и моля г-на Цачева да го прочете. (Гласове: На дневень редъ!) Азъ имамъ право да правя както предложение тѣй и запитвание, и моля г-на Цачева да го прочете. Това право имамъ.

Списаревски: Г-нъ Шивачовъ имаше едно запитвание; на дневень редъ е запитвание.

Шивачовъ (чете): «Долуподписаннитѣ представители въ III-то Обикновено Нар. Събрание, като признаваме крайната необходимостъ за по-скорошното разглѣждане и приемане сѣдебнитѣ закони, сме съгласни да се внесе още въ настоящата сессия на Нар. Събрания проекта за сѣдебнитѣ закони съставень отъ г-на М-ра на Правосъдието.

София, 30 Ноемврий 1883 год.

Слѣдоватъ подписи на 40 души представители, и азъ имамъ честь да ги представя на г-на Предсѣдателя.

М-ръ Стоиловъ: Азъ мисля че г-да, които напомниха на предговорившия, че трѣбва да се държи на дневень редъ, бѣха въ правото. На дневень редъ нѣмаше никакви предложения за сѣдебнитѣ закони. Въ това предпредложение се говори за сѣдебни закони. Не ми е извѣстно какви сж тия. (Веселостъ). До колкото Нар. Събрание знае отъ страна на М-ството на Правосъдието въ Нар. Събрание не е внесенъ никакъвъ законопроектъ за сѣдебнитѣ закони.

Второ искамъ да кажъ, че имамъ дѣйствително изработень единъ законопроектъ за сѣдебнитѣ закони, но той е единъ манускриптъ, и той е частень, и който съобщихъ на двама или трима приятели. Азъ не предполагамъ, че тѣзи господа сж се ползовали отъ това довѣрие и да представятъ сега на Народ. Събрание по собственна инициатива тоя проектъ. (Ръкоплескание).

Шивачовъ: Това предложение не е направено отъ мене, а повече отъ 30 души представители заявяватъ едно же-

лание, именно съдебните закони, които изработил г-нъ М-ръ на Правосъдието да ги внесе въ Нар. Събрание; а не да мисли никой че ще ги представимъ отъ нашата инициатива. Просто молимъ, като ги е съставилъ, да ги внесе въ Нар. Събрание, за да не ходятъ нашитъ съдии да търсятъ разни клочки отъ Държавенъ Вѣстникъ, гдѣто има измѣнения отъ разни статии и цѣли закони. Населението чувствава нужда за тии закони.

Анневъ: Азъ разбирамъ инакъ работата. Нар. Събрание помни, че преди да се разотидемъ презъ септемврий мѣсецъ, азъ бѣхъ направилъ предложение относително важноста на домашнитъ актове. Г. М-ръ на Правосъдието тогава каза, че зема предъ видъ това, и че ще глѣда гдѣ ще може да се прибави това предложение въ проекта за съдебнитъ закони.

За това, като чакаме отъ день на день този проектъ отъ г-на М-ра на Правосъдието, ний подписахме това предложение, което прочете г-нъ Шивачовъ, и което не можехме да дочуеме добръ, (понеже той го чете на кореспондентина).

М-ръ Стоиловъ: Като желание отъ страна на Нар. Събрание, земамъ свѣдение отъ това, и онова което е възможно ще направя. Колкото за предложението, което интересува г-на Аннева, то ще се внесе като отдѣлно предложение тѣзи дни.

(Гласове: На дневенъ редъ!)

Д. Попповъ: Азъ мисля че сѣки единъ М-ръ е обвезанъ да представи предложения или проекти.

Г-нъ Шивачовъ като е събралъ тѣзи подписи, то нѣкои подписаха безъ да знаятъ какво.

(Гласове: Не е истина! Това е доказание! Шумъ).

Манафовъ: Извинение трѣба да търси, защото хората, които сж подписали познаватъ, какво сж подписали.

(Гропане. Шумъ голѣмъ. Викания).

Г. Геровъ: Моля Ви се! Г-нъ Попповъ ако подписва самъ безъ съзнание, то той подписва за себе си, а да не казва за други хора. Да си земе думата на дире!

(Гропане. Попповъ: нѣма да я зема назадъ! Шумъ голѣмъ).

Д-ръ Цачевъ: Г-да, дѣйствително крайно е жално, че нѣкои г-да представители обичатъ да даватъ такива примѣри.

Г-нъ Шивачовъ, което казва, то е желание на 40 души представители, които подписаха съзнателно, (Гласове: Синца сме 40!) а не както казва г-нъ Попповъ. (Единъ гласъ: Ти лъжешъ.) Тука нѣма представителъ, който да би искалъ несъзнателно да подписова. Г-нъ Димитъръ Попповъ не е подписалъ, а тѣзи които ся е подписали, сж въодушевени отъ нуждата на населението.

Ние знаемъ, въ какво положение се намира съдебната частъ въ България. Знаемъ, че много г-да съдии сж прилагали статии въ тѣхнитъ рѣшения, които сж унищожени и разпржнати на самъ на татъкъ. Тѣзи г-да представители, които сж дошли тука и сж подписали предложението за внасянето съдебнитъ закони въ Нар. Събрание, направили сж го това, защото интереситъ на страната страдатъ. Ние знаемъ, че има нѣкои г-да, които не искатъ да има редъ въ страната. (Шумъ голѣмъ. Гласове: да си земете думата назадъ, нѣма такива хора).

Списаревски: Трѣба да укажешъ на що.

Сукнаровъ: Това е срамота отъ бюрото да се говори така!

Анневъ: Азъ незная, какъ г. Попповъ може да предполага, че ще подпишатъ предложението безъ да сж го прочели. Азъ мисля, че той може да подписва тѣй, като говори за другитъ. Азъ никоги не турямъ подписа си безъ съзнателно. Може би той да има такъвъ обичай, но азъ нѣмамъ този обичай да подписвамъ нѣщо, безъ да зная какво е то. За това, ако искаме да се съобрази г. Попповъ съ парламентарния обичай, трѣба да го накараме да си земе думата назадъ. (Шумъ. Гласове: Да си земе думата назадъ. Други гласове: Да се мине на дневенъ редъ. Други гласове: Цачевъ да си земе думата назадъ. Шумъ голѣмъ. Председателъ звъни. Мнозина депутати ставатъ на крака).

Председателъ: (Звъни). Желаетъ ли Нар. Събрание да продължава? (Гласове: Да си земе Попповъ думата назадъ. Геровъ: Нѣма да говориме ако не си земе думата назадъ).

Попповъ: Г. Цачевъ се интересува отъ това, може би и азъ да се интересувамъ. Ако казахъ азъ, че не сж разбрали, казахъ това, защото може би има нѣкои, които незнаятъ да четатъ, незнаятъ официалния языкъ. Азъ не казахъ, че всички не сж разбрали предложението; повечето сж го разбрали, но има и такива, които не сж го разбрали, защото незнаятъ языка. (Гласове: Нѣма такива. Председателъ: Звъни. Шумъ. Гласове: Да си земе думата назадъ. Сукнаровъ: Нека и Цачевъ да си земе думата назадъ).

Председателъ: Г. Сукнаровъ, нѣмате думата.

Сукнаровъ: Ще говоря, защото Вие не държите редъ; никому не давате думата, а всички говорятъ.

Г. Геровъ: Г. Попповъ каза, че имало таквизи депутати, които незнаятъ да четатъ и пишатъ. За това, г. Попповъ е с отъ онѣзи, който подписва на едно мѣсто и послѣ отива да убѣждава хората да подписватъ на друго мѣсто, и днесъ, ако е подписалъ нѣщо, послѣ ще подписва на друго мѣсто.

И, ако той мисли, че всички депутати сж като него, моля г. Председателя да му земе думата назадъ.

М-ръ Цанковъ: Жално е, че се явихъ таквизи препирни, които ми изгубиха надѣждата, защото имахъ намѣрение да предложа на г-да депутатитѣ да се събержтъ тѣзи вечеръ въ Хотелъ България по единъ твърдѣ важенъ въпросъ; но сега нѣма надѣжда да се събержтъ. Понеже отъ едната и отъ другата страна се казахъ думи неприлични, за това, най добръ е да се прекъсне, и ако приемате, да се събереме тая вечеръ въ Хотелъ България, гдѣто ще бжджтъ и всичкитѣ г-да Министри. (Гласове: Съгласни). Ако сте съгласни, то засѣданието на Нар. Събрание да се прекрати. (Анневъ: Да си земе Попповъ думата назадъ). Мене ми се струва, че и отъ двѣтъ страни се казахъ думи неприлични. При това, мисля, че г. Попповъ като че си зе думата назадъ. (Гласове: Не е).

Д-ръ Помяновъ: Азъ искахъ, г. представители, само двѣ думи да кажъ по тоя въпросъ, който не принадлежи

на дневенъ редъ. Вие чухте колкото и азъ, че тука нѣкакво предложение се чете за внасянето на нѣкои сждебни закони, — работа, която не стои на дневенъ редъ. За това, както самото предложение, така и всичкитѣ дебати, трѣба да се считатъ като не станжли, защото не стоятъ на дневенъ редъ. За това, и ония докачения, които станжха, трѣба да се считатъ като поп а venit, защото, това не стоеше на дневенъ редъ. За това, ако г. Попповъ казалъ, че нѣкои несъзнателно подписали предложението, то по-напрѣдъ трѣба да се земе самото предложение назадъ, който го е предложилъ, защото то не е никакъ стояло на дневенъ редъ. За това, азъ предлагамъ, да се мине на дневенъ редъ.

Председатель: Засѣданието се закрива. (Гласове: Нѣма да засѣдаваме, до гдѣто не си земе думата назадъ).

(Конецъ въ 6 часа и 15 минути).

Председатель: **Д. Грековъ.**

Секретари: { **Н. Шивачовъ.**
Д-ръ Цачевъ.

Подпредседатели: { **Иванъ Симеоновъ.**
Ат. Минчовъ.

Директоръ на Стенографическото Бюро: **А. Безеншекъ.**